

راهنمای جامع ضمانت‌نامه‌های ریالی

اداره کل آموزش بانک ملی ایران

بانک ملی ایران

راهنمای جامع ضمانت نامه های ریالی

تهیه و تنظیم:
اداره کل اعتبارات

۱۳۰۳

صفحه	عنوان
۵.....	مقدمه.....
۶-۱۲.....	فصل اول - کلیات مربوط به ضمانت‌نامه.....
۷.....	تعریف ضمانت‌نامه‌های بانکی.....
۸.....	ماهیت ضمانت‌نامه‌های بانکی.....
۸.....	الف - ماهیت ضمانت‌نامه از منظر حقوقی.....
۹.....	ب - ماهیت ضمانت‌نامه از منظر بانکداری.....
۱۰.....	ج - اصل استقلال ضمانت‌نامه.....
۱۰.....	د- آثار اصل استقلال ضمانت‌نامه.....
۱۲.....	ارکان ضمانت‌نامه‌های بانکی.....
۱۳-۲۲.....	فصل دوم - انواع ضمانت‌نامه‌های بانکی.....
۱۴.....	انواع ضمانت‌نامه‌های ریالی.....
۱۴.....	الف - ضمانت‌نامه‌های دولتی.....
۱۶.....	ب - ضمانت‌نامه‌های خصوصی.....
۱۸.....	ضمانت‌نامه‌های پیمانکاری.....
۲۱.....	ضمانت‌نامه‌های گمرکی.....
۲۳-۲۸.....	فصل سوم - مدارک، الزامات، شرایط و مراحل صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی.....
۲۴.....	مدارک مورد نیاز جهت تشکیل پرونده برای صدور انواع ضمانت‌نامه.....
۲۴.....	الف - اشخاص حقیقی.....
۲۴.....	ب - اشخاص حقوقی.....
۲۵.....	الزامات، شرایط و فرآیند صدور ضمانت‌نامه.....
۲۶.....	نمودار فرآیند صدور ضمانت‌نامه.....
۲۷.....	کارمزد سپرده نقدی و مفاد ضمانت‌نامه.....
۲۹-۳۶.....	فصل چهارم - اصلاح، تمدید، افزایش، تقلیل و... ضمانت‌نامه‌های ریالی.....
۳۰.....	اصلاح ضمانت‌نامه.....
۳۱.....	افزایش و تقلیل مبلغ ضمانت‌نامه.....

۳۲.....	تمدید ضمانت‌نامه.....
۳۳.....	مطالبه و پرداخت وجه ضمانت‌نامه.....
۳۶.....	ابطال و خاتمه ضمانت‌نامه.....
۳۷-۵۵.....	فصل پنجم - وثایق، تضمینات و سایر مقررات ضمانت‌نامه‌های ریالی .....
۳۸.....	وثایق و تضمینات.....
۳۹.....	سایر مقررات.....
۴۱.....	نکات حائز اهمیت در صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی.....
۴۳.....	حد اعتباری صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی.....
۴۴.....	فصل ششم - ضمائم و پیوست‌ها.....
	۱- دستورالعمل صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی
	۲- تعهدنامه دریافت وجه / ابطال ضمانت‌نامه بدون امکان ارائه لاشه ضمانت‌نامه
	۳- آئین نامه تضمین معاملات دولتی
	۴- بخشنامه‌های مهم مرتبط با مبحث صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی

مقدمه

در وضعیت کنونی نظام بانکی کشور، بانک‌ها به دلیل افزایش قیمت تمام شده پول و کاهش فاصله بین هزینه‌ها و درآمدها و بهبود ساختار مالی خود، به روش‌های جدید و مبتنی بر کسب درآمدهای غیر مشاع روی می‌آورند. بر همین اساس در کنار تسهیلات، سایر ابزارهای اعتباری که موجب کسب درآمدهای بیشتر و خروج از شرایط موجود را تسهیل می‌نمایند، به شدت مورد توجه بانک‌ها قرار گرفته و گرایش به نظام کارمزدی و افزایش درآمدهای غیرمشاع به دلیل پایین بودن بهای تمام شده خدمات و تنوع و تعدد استفاده کنندگان از آنها، بعنوان رویکردی مؤثر مورد تأکید واقع گردیده است.

بدون تردید یکی از مهمترین ابزارها و راهبردهای مناسب برای افزایش درآمدهای غیرمشاع بانک، صدور ضمانت‌نامه است. صدور ضمانت‌نامه ضمن جذب منابع ارزان قیمت به واسطه اخذ سپرده نقدی، درآمدهای قابل توجهی هم در قالب کارمزد نصیب بانک می‌نماید و در واقع بانک بدون تحمیل فشار به منابع محدود و گران قیمت خود، با صدور ضمانت‌نامه بسیاری از نیازهای اعتباری مشتریان را نیز مرتفع می‌نماید.

با توجه به موارد عنوان شده و با ملاحظه اهمیت صدور ضمانت‌نامه در برنامه راهبردی بانک مبنی بر حرکت به سوی کسب درآمدهای غیرمشاع و گسترش خدمات کارمزد محور و همچنین به منظور تسلط همکاران بر تمامی جوانب فرآیند صدور، تمدید، ابطال و... ضمانت‌نامه‌های ریالی، اداره کل اعتبارات مبادرت به تهیه راهنمای حاضر نموده که در آن مبحث ضمانت‌نامه‌های ریالی از منظر حقوقی و عرف بانکی و همچنین رویه‌ها و ضوابط اجرایی و عملی صدور ضمانت‌نامه در بانک ملی ایران به تفصیل تشریح می‌گردد.

فصل اول

کلیات ضمانت‌نامه

تعریف ضمانت‌نامه‌های بانکی

در توصیف ضمانت‌نامه‌های بانکی تعاریف متعددی از سوی صاحب نظران مطرح شده و هریک از دیدگاه خاص خود تعریفی از ضمانت‌نامه ارائه داده‌اند، عده‌ای ضمانت‌نامه را قراردادی تجاری و سند تعهدآور بانکی به حساب آورده‌اند که متضمن ویژگی‌های خاص اسناد تجاری است. عده‌ای آن را تعهد بالقوه بانک صادرکننده در برابر ذی‌نفع می‌دانند که تبدیل آن به تعهد بالفعل، نیازمند قصور مضمون‌عنه (ضمانت خواه) در انجام تعهد موضوع قرارداد پایه است.

مطابق آخرین دستورالعمل ضمانت‌نامه‌های بانکی^۱، ضمانت‌نامه سندی است که به موجب آن مؤسسه اعتباری به طور غیرقابل برگشت متعهد می‌شود، به محض اعلام و مطالبه هر میزان از وجه مندرج در آن توسط ذی‌نفع، بارعایت مفاد این دستورالعمل وجه مطالبه شده را به ذی‌نفع پرداخت نماید.

براساس تعریف اخیر، ضمانت‌نامه‌های بانکی شامل خصوصیات ذیل می‌باشد:

الف - ضمانت‌نامه سند است؛ طبق ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی، سند عبارت است از هر نوشته‌ای که در مقام اثبات دعوا یا دفاع قابل استناد باشد.

ب - توسط موسسات اعتباری صادر می‌شود؛ براساس مندرجات دستورالعمل صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی، مؤسسات اعتباری عبارتند از: بانک‌ها، مؤسسات اعتباری غیربانکی و شعب مؤسسه اعتباری خارجی که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت آن بانک قرار دارد.

ج - تعهد بانک صادرکننده در خصوص پرداخت وجه آن غیر قابل برگشت است.

د - حق مطالبه وجه آن متعلق به ذی‌نفع می‌باشد.

^۱ - منضم به دستورالعمل شماره ۴۷۶۵۸ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۲

ماهیت ضمانت‌نامه‌های بانکی

الف - ماهیت ضمانت‌نامه از منظر حقوقی

در تعیین ماهیت حقوقی ضمانت‌نامه نظرات مختلفی ارائه شده و حقوق‌دانان زیادی با تکیه بر اصول پذیرفته شده در نظام حقوقی ایران، تعاریف و برداشت خود را درباره ماهیت ضمانت‌نامه ابراز داشته‌اند. برخی ضمانت‌نامه را ایقاع و تعهد یک طرفه و برخی آن را عقد و از مصادیق ضمان عقدی مذکور در قانون مدنی و پاره‌ای دیگر ضمانت‌نامه را قراردادی مستقل و در چاقوب ماده ۱۰ قانون مدنی و برخی نیز آن را تعهد به نفع شخص ثالث و تعهد تبعی معرفی نموده‌اند.

کسانی که ضمانت‌نامه را ایقاع دانسته‌اند، معتقدند که در صدور ضمانت‌نامه، بانک ضامن به صورت یک جانبه در مقابل مضمون‌له پرداخت مبلغ معینی وجه نقد را از بابت موضوع خاصی به عهده می‌گیرد. بنابراین چون قبولی و رضای مضمون‌له شرط نیست و تعهد ضامن به تنهایی او را ملزم به انجام تعهد می‌نماید، ضمانت‌نامه بانکی را نوعی ایقاع به حساب آورده‌اند.

طرفداران نظریه ضمان عقد و تسری احکام عقد ضمانت‌نامه مذکور در ماده ۶۸۴ قانون مدنی به ضمانت‌نامه‌های بانکی معتقدند، ضمانت‌نامه بانکی معرف و دلیل وجود قراردادی است که قبلاً منعقد و پیرو انعقاد آن، ضمانت‌نامه صادر شده است و رکن اصلی آن تعهد ضامن به پرداخت دین مضمون‌عنه می‌باشد و این موضوع با آثار و احکام عقد ضمانت‌نامه در قانون مدنی مطابقت دارد.

به عقیده افرادی که ضمانت‌نامه بانکی را قراردادی خاص و مستقل از عقد ضمان می‌دانند، ضمان عقدی موجب انتقال دین از ذمه داین به عهده ضامن شده و تعهد ضامن به قبول دین مضمون‌عنه باعث سقوط طلب مضمون‌له از عهده مدیون می‌شود زیرا جابجایی دین، جوهر عقد ضمان را تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر در ضمان عقدی، طبق ماده ۶۹۸ قانون مدنی آنچه بر ذمه مدیون است به ذمه ضامن منتقل و ذمه مضمون‌عنه بری و ذمه ضامن در مقابل مضمون‌له مشغول می‌گردد.

به عنوان مهمترین وجه افتراق ضمانت‌نامه‌های بانکی با عقد ضمان می‌توان به وصف تجاری آن به عنوان یک سند تجاری و همچنین مسئولیت تضامنی ضامن و مضمون‌عنه از سوی دیگر اشاره کرد.

در وصف تجاری ضمانت‌نامه‌های بانکی می‌توان گفت؛ تضمین تعهدات اشخاص توسط بانک‌ها از جمله مصادیق عملیات بانکی است و چون طبق قانون تجارت هر قسم عملیات صرافی و بانکی تجاری محسوب می‌گردد، این تضمین نیز از جمله معاملات تجاری و مشمول مقررات قانون تجارت به حساب می‌آید پس می‌توان گفت، صدور ضمانت‌نامه‌های بانکی از مصادیق معاملات تجاری و ذاتاً تجاری است. گذشته از این، در ضمان عقدی، وجود دین اصلی در زمان انعقاد عقد شرط نفوذ و صحت آن است در حالی که در برخی از

انواع ضمانت‌نامه‌های بانکی مثل شرکت در مناقصه یا مزایده، تعهد بانک به عنوان ضامن، التزام به پرداخت دین احتمالی در آینده است که در زمان عقد وجود ندارد و هنوز به صورت قطعی محقق نگردیده است. بنابراین ضمانت‌نامه بانکی یک تعهد احتمالی برای بانک تلقی می‌شود و ممکن است هیچ‌گاه مبلغ ضمانت‌نامه توسط ذی‌نفع مطالبه نشود، اعم از اینکه اعراض از مطالبه وجه ضمانت‌نامه به دلیل قصور ضمانت‌خواه در انجام تعهدات قراردادی باشد یا ناشی از عدم تمایل ذینفع به مطالبه مبلغ ضمانت‌نامه حتی با وجود قصور ضمانت‌خواه در انجام تعهدات موضوع قرارداد پایه.

برپایه استدلالات فوق می‌توان گفت تحلیل ماهیت حقوقی ضمانت‌نامه‌های بانکی به عنوان ایقاع یا ضمان عقدی و... نتیجه مطلوبی به دست نمی‌دهد به همین دلیل در ماده ۱۲ آخرین دستورالعمل صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی که در سال ۱۳۹۶ به تصویب شورای پول و اعتبار رسیده است؛ صراحتاً عنوان گردیده که مؤسسه اعتباری ضمانت‌نامه را به استناد ماده ۱۰ قانون مدنی صادر می‌نماید. بنابراین صرف نظر از مباحث حقوقی و نظریات عنوان شده، بادر نظر گرفتن ضوابط و مقررات حاکم بر نظام بانکی کشور، باید ضمانت‌نامه‌های بانکی را قراردادی خاص و مشمول ماده ۱۰ قانون مدنی دانست که بر اساس قرارداد پایه و بین ضمانت‌خواه و بانک تنظیم می‌گردد و از شمول احکام عقد ضمان خارج است.

ب - ماهیت ضمانت‌نامه از منظر بانکداری

ضمانت‌نامه‌های بانکی یکی از انواع اعتبارنامه‌های تجاری (بانکی) به حساب می‌آیند. اعتبارنامه، سند یا قراردادی است که به موجب آن یک بانک بنا به درخواست مشتری خود، پرداخت مبلغی را به شخص دیگری تعهد و تقبل می‌نماید. اعتبارنامه‌های تجاری که شامل اعتبارات اسنادی، بروات و ضمانت‌نامه‌های بانکی هستند معمولاً سه طرف دارند؛

۱- صادر کننده: یعنی بانک یا مؤسسه اعتباری که اعتبارنامه را صادر می‌نماید.

۲- مشتری یا دستور دهنده: کسی که از بانک صادر کننده، صدور یا گشایش اعتبار را تقاضا می‌نماید.

۳- ذی‌نفع: شخصی که مطابق شرایط اعتبار، حق مطالبه وجه اعتبار را دارد.

در اعتبارنامه‌های بانکی که به سه دسته اعتبارنامه‌های تجاری، اعتبار نامه‌های تضمینی و ضمانت‌نامه‌های بانکی تقسیم می‌شوند، غالباً سه قرارداد مستقل و متمایز از هم که سرنوشت آنها به نوعی با هم در آمیخته است وجود دارد:

۱- قرارداد اصلی یا قرارداد پایه: منظور قراردادی است که به موجب آن متعهد و ذی‌نفع بایکدیگر توافق می‌نمایند که پس از تحقق شرایط قرارداد، مبلغ معینی وجه به ذی‌نفع پرداخت شود. رایج‌ترین نوع این عملیات، در گشایش اعتبارات اسنادی جریان دارد (اعتبارنامه‌های تجاری).

۲- قرارداد بین دستور دهنده و بانک صادر کننده اعتبار: منظور قراردادی است که بر اساس آن دستور دهنده متعهد می‌شود که وجه اسناد تجاری یا هرگونه مطالبات ناشی از اعتبارنامه را که به درخواست او و

توسط بانک صادر کننده قبول، پرداخت یا معامله شده باشد را به بانک پرداخت نماید. رایج‌ترین نوع این عملیات، در معاملات برواتی بانک‌ها انجام می‌شود. (اعتبارنامه‌های تضمینی).

۳- قرارداد بین بانک صادرکننده اعتبار، دستور دهنده و ذی‌نفع: قراردادی که به موجب آن بانک صادرکننده متعهد می‌شود وجه سند تجاری یا مطالبات ناشی از اعتبارنامه را به شرط تطبیق آن با شرایط اعتبار، در وجه ذی‌نفع پرداخت نماید. رایج‌ترین نوع این عملیات در صدور ضمانت‌نامه‌های بانکی اتفاق می‌افتد. (ضمانت‌نامه‌های بانکی).

ج- اصل استقلال ضمانت‌نامه

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های ضمانت‌نامه به عنوان سند تجاری، اصل استقلال ضمانت‌نامه است. طبق این اصل که از مهم‌ترین اصول حاکم بر این اسناد است، قرارداد صدور ضمانت‌نامه که بین بانک و ضمانت‌خواه منعقد می‌شود، قراردادی مستقل است که به رابطه یا تعهد حقوقی دیگری اتکا و وابستگی ندارد. در واقع ذی‌نفع با درد ست داشتن سندی که به سادگی و بدون هیچ قید و شرطی نقد می‌شود، می‌تواند خسارات ناشی از عهد شکنی متعهد را به راحتی جبران کند چون بانک‌ها تکلیفی برای بررسی ادعاها و ایرادات طرفین قرارداد پایه به عهده ندارند.

اصل استقلال همچنین باعث شده که ضمانت‌نامه بانکی با تمام شباهتی که در ظاهر با عقد ضمانت دارد، شرایط و آثار مخصوص به خود را داشته و متفاوت از آن باشد، به عبارت دیگر در نتیجه اصل استقلال، ذینفع ضمانت‌نامه برای وصول وجه آن از طرح هرگونه ایراد یا اقامه دلیلی در ارتباط با قرارداد پایه بی‌نیاز است و این یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های ضمانت‌نامه‌های بانکی و وجه فارق ضمانت‌نامه بانکی و عقد ضمانت به معنای سنتی آن که عقدی تبعی و وابسته است تلقی می‌شود.

د- آثار اصل استقلال ضمانت‌نامه:

۱- ضمانت‌نامه‌های بانکی، مستقل از قرارداد پایه هستند و رابطه پایه میان متقاضی و ذی‌نفع تأثیری در تعهد بانک صادر کننده ضمانت‌نامه بانکی ندارد. این ویژگی یکی از اسباب فراگیری استفاده از ضمانت‌نامه در معاملات و قراردادهای به شمار می‌رود و باعث تفکیک این نهاد نوظهور از نهادهای مشابه سنتی (عقد ضمانت‌نامه) می‌شود زیرا برخلاف عقد ضمانت که در آن تعهد ضامن نسبت به تعهد مضمون عنه یا متعهد اصلی به شکل تبعی است، تعهد بانک صادر کننده ضمانت‌نامه از قرارداد اصلی که سبب به وجود آمدن رابطه حقوقی موضوع قرارداد پایه شده منتزع است. بنابراین اگرچه کاربرد ضمانت‌نامه، تضمین زیان متعهدله یا ذی‌نفع در برابر خسارات ناشی از تخلف متعهد یا ضمانت‌خواه است اما ذی‌نفع برای مطالبه وجه ضمانت‌نامه و جبران خسارات خود، صرفاً باید به مفاد و شروط مندرج در ضمانت‌نامه استناد کند و نیازی به ارجاع به قرارداد پایه و مندرجات آن ندارد.

با این همه باید توجه داشت که استقلال ضمانت نامه بانکی به تبری متعهد یا ضمانت خواه از هر گونه مسئولیت در برابر بانک صادر کننده ضمانت نامه نیست زیرا در صورتی که وجه ضمانت نامه توسط ذی نفع مطالبه شود، پس از پرداخت وجه ضمانت نامه، بانک خسارت وارده را از متعهد اصلی یا ضمانت خواه مطالبه نموده و در نهایت بار جبران خسارت بردوش ضمانت خواه منتقل خواهد شد.

۲- اگر بانک پس از درخواست ذینفع مبنی بر مطالبه وجه ضمانت‌نامه از پرداخت آن امتناع نماید، ذینفع می‌تواند مستقیماً علیه بانک طرح دعوا نموده و مبلغ ضمانت نامه و خسارات ناشی از خودداری بانک از پرداخت وجه ضمانت نامه را مطالبه نماید زیرا تعهد بانک در مقابل ذینفع یک تعهد مستقل است و بانک حق ندارد به رابطه بین ضمانت‌خواه و خودش استناد کرده و از پرداخت وجه ضمانت نامه امتناع نماید چون با صدور ضمانت نامه، تعهد جدیدی بر عهده بانک ایجاد می‌شود که ارتباطی با قرارداد پایه ندارد و بانک به طور مستقل و بدون توجه به مفاد قرارداد پایه در مقابل ذینفع متعهد به پرداخت وجه ضمانت نامه تلقی می‌شود.

۳- بانک در پرداخت وجه ضمانت‌نامه حق استناد به ایراداتی که متعهد اصلی می‌توانست در مقابل ذینفع به آن استناد نماید را ندارد و نمی‌تواند در مقابل ذی نفع به بطلان قرارداد اصلی یا انحلال و فسخ آن استناد نماید. به عبارت دیگر اصل استقلال مانع استناد بانک به رابطه خودش با ضمانت‌خواه در برابر ذینفع و انکار تعهد به پرداخت مبلغ ضمانت نامه به ذی نفع می‌باشد.

۴- اگرچه بانک به محض مطالبه ضمانت نامه بدون توجه به هیچ ایرادی موظف به پرداخت است، لیکن در مواردی که ذینفع به دلایل صرفاً متقلبانه اقدام به مطالبه وجه ضمانت‌نامه می‌نماید، عمل وی از نظر حقوقی از مصادیق تقلب و سوء استفاده از حق است. براین اساس با فرض وقوع تقلب در فرآیند وصول وجه ضمانت نامه از سوی ذینفع، ضمانت‌خواه می‌تواند از طریق طرح دعوی در محاکم دادگستری، مانع دریافت وجه ضمانت‌نامه توسط ذینفع براساس رفتار متقلبانه شود.

۵- اگرچه بانک بر حسب درخواست ضمانت‌خواه اقدام به صدور ضمانت‌نامه می‌نماید ولی از آنجایی که با صدور ضمانت‌نامه حقی برای ذی نفع ایجاد می‌شود، بانک و ضمانت‌خواه بدون جلب رضایت ذینفع نمی‌توانند پیش از انقضای مدت اعتبار ضمانت‌نامه قرارداد مبنایی صدور ضمانت‌نامه را اقاله یا فسخ کنند.

ارکان ضمانت‌نامه‌های بانکی

ارکان ضمانت‌نامه و تعریف آنها بشرح ذیل است:

- ۱- بانک ضامن: بانکی که ضمانت‌نامه را صادر می‌نماید.
- ۲- ضمانت‌خواه: شخص حقیقی یا حقوقی که به موجب رابطه پایه تعهداتی در قبال ذی‌نفع بر عهده دارد و برای تضمین حسن ایفای تعهدات خود، از بانک تقاضای صدور ضمانت‌نامه می‌نماید.
- ۳- ذینفع: شخص حقیقی یا حقوقی که ضمانت‌نامه به نفع وی صادر می‌گردد.
- ۴- رویداد: واقعه‌ای است که طبق شرایط مندرج در ضمانت‌نامه، با وقوع آن اعتبار ضمانت‌نامه خاتمه می‌یابد.
- ۵- خاتمه اعتبار: تاریخ یا رویدادی که طبق شرایط ضمانت‌نامه با واقع شدن هر یک از آنها (هر کدام که زودتر واقع شود)، ضمانت‌نامه از درجه اعتبار ساقط می‌گردد.
- ۶- مدت اعتبار: فاصله زمانی تاریخ صدور تا خاتمه اعتبار ضمانت‌نامه.
- ۷- وجه ضمانت‌نامه: مبلغی که در متن ضمانت‌نامه درج و قابل پرداخت به ذی‌نفع می‌باشد.
- ۸- رابطه پایه: قرارداد یا رابطه حقوقی که برای طرفین آن، حقوق، تکالیف و تعهداتی را ایجاد می‌کند و ضمانت‌نامه برای اطمینان ذینفع قرارداد یا رابطه حقوقی از حسن انجام تعهدات طرف مقابل صادر می‌شود تا در صورت عدم انجام تعهد از جانب متعهد (ضمانت‌خواه)، ذینفع بتواند از محل وجه ضمانت‌نامه خسارات و زیان‌های وارد شده به خود را جبران کند.

فصل دوم

انواع ضمانت‌نامه‌های بانکی

انواع ضمانت‌نامه‌های ریالی

ضمانت‌نامه‌های بانکی با توجه به ماهیت ذی‌نفع آنها به دو بخش دولتی و خصوصی تقسیم می‌شوند:

الف - ضمانت‌نامه‌های دولتی

قانون‌گذار به منظور حفظ منافع و مصالح جامعه و جلوگیری از حیف و میل اموال عمومی، علاوه بر لزوم رعایت قواعد عمومی قراردادها، در معاملات دولتی، رعایت تشریفات خاصی را که مزایده و مناقصه نامیده می‌شود الزامی دانسته است به همین دلیل ضمانت‌نامه‌هایی که برای تضمین معاملات دولتی صادر و ذی‌نفع آنها دستگاه‌های دولتی می‌باشند، تابع ضوابط و مقررات خاصی هستند که اهم آنها در قانون محاسبات عمومی، قانون برگزاری مناقصات و همچنین آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی تبیین شده است. براساس بند «ب» ماده یک آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی^۱ که در سال ۱۳۹۴ به تصویب هیأت دولت رسیده و در اجرای قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳ و همچنین قانون آیین‌نامه معاملات دولتی مصوب ۱۳۴۹، تمام دستگاه‌های دولتی برای تحکیم تعهدات مناقصه‌گران و انجام معاملات خرید کالا و خدمات، ارجاع کار، مشاوره و مدیریت طرح، امور پژوهشی و تحقیقاتی، امور نرم‌افزاری، امور پیمانکاری در زمینه‌های احداث، نصب، تعمیر، نگهداری، بهره‌برداری، پشتیبانی، حمل و نقل، اجاره و خرید ماشین‌آلات، تجهیزات، لوازم، مصالح و موارد مشابه موظفند طبق ضوابط مندرج در آیین‌نامه صدرالاشاره، تضامین لازم را از طرف قرارداد خود اخذ نمایند.

تضامین مورد قبول جهت انجام معامله با دستگاه‌های دولتی و کارکرد آنها در بند «ب» ماده ۳ آیین‌نامه موصوف بشرح ذیل می‌باشد:

۱- تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار

۲- تضمین انجام تعهدات

۳- تضمین پیش‌پرداخت

۴- تضمین حسن اجرای کار

میزان تضمینات قابل قبول برای انواع معاملات دولتی برحسب نوع و مبلغ قراردادها در مواد پنجم تا نهم آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی به تفصیل درج گردیده و نمونه‌های ضمانت‌نامه‌های مخصوص تضمین معاملات دولتی در قالب پنج کاربرگ به ضمیمه آیین‌نامه یادشده منتشر شده است.

باتوجه به مراتب فوق و با عنایت به الزام دستگاه‌های دولتی به اخذ تضمینات مقرر در آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی، پس از تصویب و ابلاغ آیین‌نامه مذکور، ضوابط و مقررات ناظر بر صدور ضمانت‌نامه‌های دولتی در قالب نامه‌های عمومی شماره ۹۵۰۶۴ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۱۲ و ۹۵۰۸۶ مورخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۰ برای اجرا به واحدهای بانک ابلاغ گردیده است.

^۱ - دستورالعمل شماره ۴۱۹۷۹ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۰۹

تذکر مهم: در برخی موارد دستگاه‌های دولتی برای انجام اموری غیر از معاملات مشمول آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی، از مراجعین خود ضمانت‌نامه‌هایی دریافت می‌نمایند که عموماً ماهیت تعهد پرداخت داشته و در زمره ضمانت‌نامه‌هایی که به منظور تضمین معاملات دولتی صادر می‌شود، نمی‌گیرد. صدور این نوع ضمانت‌نامه‌ها تابع ضوابط و مقررات عمومی ضمانت‌نامه بوده و مشمول دستورالعمل ناظر بر صدور ضمانت‌نامه‌های دولتی نمی‌باشد.

برخی از انواع این نوع ضمانت‌نامه‌ها عبارتند از:

۱- ضمانت‌نامه به نفع سازمان نظام وظیفه که معمولاً به درخواست مضمولین خدمت نظام وظیفه در زمانی که قصد خروج از کشور را داشته باشند بر اساس فرمت خاص سازمان نظام وظیفه و به عنوان یکی از مصادیق ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات صادر می‌شود.

۲- ضمانت‌نامه به نفع مراجع قضایی به درخواست مراجع قضایی و برای تضمین حقوق و تکالیف اصحاب دعوی در پرونده‌های در دست رسیدگی در مراجع قضایی در مواردی که برای تضمین اجرای حکم محکومیت ضمانت‌خواه به موجب احکام قطعی دادگاه‌ها دائر بر پرداخت محکوم‌به و به طور کلی تضمین محکومیت قطعی ضمانت‌خواه به تأدیه وجه به عنوان یکی از مصادیق ضمانت‌نامه تعهد پرداخت و در مواردی نظیر آزادی موقت محبوسین یا تضمین جبران خسارات احتمالی محکوم‌علیهم در زمان اجرای احکام غیابی، در قالب ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات صادر می‌شوند.

۳- ضمانت‌نامه به نفع سازمان امور مالیاتی؛ این نوع ضمانت‌نامه برای تضمین پرداخت بدهی مودیان به سازمان امور مالیاتی و در قالب ضمانت‌نامه تعهد پرداخت برای انجام امور خاصی مثلاً رفع ممنوعیت خروج از کشور یا رفع بازداشت از اموال توقیف شده مودیان دارای بدهی مالیاتی قطعی شده صادر می‌شود.

۴- ضمانت‌نامه به نفع سازمان تأمین اجتماعی که به درخواست کارفرمایان و اشخاص حقیقی یا حقوقی بدهکار به سازمان تأمین اجتماعی صادر می‌شود نیز از مصادیق ضمانت‌نامه تعهد پرداخت محسوب شده و معمولاً برای تضمین پرداخت مطالبات آن سازمان در زمان رفع ممنوعیت خروج از کشور یا رفع بازداشت از اموال توقیف شده بدهکاران کاربرد دارد.

۵- ضمانت‌نامه‌هایی که به نفع وزارت علوم تحقیقات و فن‌آوری یا سایر دستگاه‌های دولتی که برای ادامه تحصیل افراد (در داخل یا خارج از کشور) بورس تحصیلی اعطاء می‌نمایند در قالب ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات صادر و برای تضمین اجرای تعهدات استفاده‌کنندگان از بورس‌های تحصیلی مبنی بر بازگشت به کشور (در مورد کسانی که با بورسیه به خارج از کشور اعزام می‌شوند) یا اشتغال به خدمت در سازمان بورس دهنده پس از فراغت از تحصیل مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۶- ضمانت‌نامه به نفع دستگاه‌هایی که به منظور ارائه خدمات به مردم، مجوز دایر کردن محل کار برای اشتغال به مشاغل خاصی نظیر صرافی، اداره دفاتر پیشخوان دولت، پلیس ۱۰۱، و... را به افراد واجد شرایط اعطاء و به منظور اطمینان از حسن اجرای وظایف اداره‌کنندگان چنین موسساتی، از متقاضیان ضمانت‌نامه بانکی مطالبه می‌نمایند.

۷- ضمانت‌نامه‌هایی که به درخواست مسافریین عازم خارج از کشور بابت تضمین بازگشت به موقع به نفع آژانس‌های مسافرتی و در قالب ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات صادر و برای حسن اجرای تعهدات ضمانت‌خواه مبنی بر بازگشت به کشور، به آژانس‌های ارائه دهنده خدمات مسافرتی تسلیم می‌شود.

ب - ضمانت‌نامه‌های بخش خصوصی

ضمانت‌نامه‌های بانکی به ذینفعی بخش خصوصی در قالب یکی از انواع زیر صادر می‌شوند:

۱- ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه/ مزایده: ضمانت‌نامه‌ای است که به منظور شرکت ضمانت‌خواه در مناقصه یا مزایده صادر می‌شود.

در صورتی که برنده مناقصه یا مزایده از تاریخ ابلاغ نتیجه مزایده یا مناقصه، ظرف مدت معینی نسبت به سپردن تضمین حسن انجام معامله اقدام ننماید یا برای انجام معامله حاضر نشود، سپرده شرکت در مناقصه یا مزایده او که معمولاً به صورت ضمانت‌نامه بانکی می‌باشد، توسط برگزار کننده مزایده یا مناقصه ضبط می‌شود.

ویژگی‌ها و مشخصات ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه و مزایده:

- مبلغ این ضمانت‌نامه‌ها معمولاً یک تا پنج درصد ارزش کل قرارداد است.

- مدت اعتبار ضمانت‌نامه به طور معمول سه ماه تا حداکثر یک سال به طول است.

- ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه و مزایده قابل تمدید هستند.

- مطالبه وجه ضمانت‌نامه‌های شرکت در مزایده و مناقصه توسط ذینفع، قبل از تاریخ انجام مزایده و مناقصه امکان‌پذیر نمی‌باشد.

بنابر آنچه گفته شد، مطالبه وجه ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه و مزایده، به علل زیر ممکن است

انجام شود:

الف - در صورتی که شرکت کننده در مناقصه یا مزایده پس از برنده شدن، از پذیرش مسئولیت انجام تعهدات و امضای قرارداد خودداری نموده یا پیشنهاد خود را پس بگیرد.

ب - پس از عقد قرارداد (در مورد شرکت در مناقصه)، ضمانت‌نامه حسن انجام کار را ارایه ندهد.

۲- ضمانت‌نامه حسن اجرای تعهدات (حسن انجام کار): ضمانت‌نامه‌ای است که به منظور موظف نمودن ضمانت‌خواه به اجرای دقیق، صحیح و به موقع تعهدات مندرج در رابطه پایه در مقابل ذی‌نفع صادر می‌شود.

در ضمانت‌نامه حسن انجام کار بانک متعهد می‌شود، در صورتی که متقاضی ضمانت‌نامه تعهدات خود را

بر اساس شرایط قرارداد انجام ندهد، با اولین درخواست کتبی ذینفع، وجه ضمانت‌نامه را پرداخت نماید.

مبلغ ضمانت‌نامه حسن انجام کار معمولاً حدود پنج تا ده درصد مبلغ قرارداد می‌باشد و اعتبار این نوع

ضمانت‌نامه‌ها تا زمان خاتمه موضوع قرارداد پایه به دفعات قابل تمدید است به همین دلیل در متن اینگونه

ضمانت‌نامه‌ها ذکر می‌گردد که چنانچه بانک نخواهد یا به هرعلتی نتواند ضمانت‌نامه را تمدید نماید، یا

ضمانت‌خواه اجازه تمدید به او ندهد، بانک موظف است وجه ضمانت‌نامه را به ذینفع پرداخت نماید.

۳- ضمانت‌نامه پیش‌پرداخت: ضمانت‌نامه‌ای است که به منظور حصول اطمینان ذی‌نفع از این امر که وجوه پیش‌پرداختی به ضمانت‌خواه به مصرف دیگری غیر از انجام تعهدات مندرج در رابطه پایه نمی‌رسد، صادر می‌گردد.

در بعضی از قراردادهای فروشنده/پیمانکار به منظور تأمین نقدینگی کافی برای خرید مواد اولیه، خرید تجهیزات لازم برای ساخت کالا، پرداخت هزینه حمل و نقل ماشین‌آلات به محل اجرای پروژه، تجهیز کارگاه و... درخواست می‌نماید که در صدی از مبلغ قرارداد را عنوان پیش‌پرداخت دریافت نماید. در مقابل، خریدار/کارفرما برای آنکه اطمینان حاصل نماید که فروشنده/پیمانکار مبلغ دریافتی را در محل مورد توافق مصرف و در صورت امتناع از ادامه کار وجه دریافت شده را عودت خواهد داد، از او ضمانت‌نامه‌ای در قبال مبلغ پیش‌پرداخت اخذ می‌نماید.

در برخی موارد فروشنده قبل از انجام معامله معادل ده یا بیست درصد قرارداد را از خریدار اخذ می‌نماید تا ضمن حصول اطمینان از تصمیم قاطع خریدار، در صورت انصراف وی از خرید کالا، برای پوشش زیان احتمالی خود تضمین کافی در اختیار داشته باشد.

۴- ضمانت‌نامه استرداد کسور وجه الضمان (حسن انجام کار): معمولاً خریدار/کارفرما معادل ده درصد مبلغ قرارداد را به عنوان تضمین حسن انجام کار موضوع قرارداد، تا مدت معینی نزد خود نگه می‌دارد لیکن چنانچه فروشنده/پیمانکار تقاضا نماید که در قبال ارائه ضمانت‌نامه، وجه الضمان به وی پرداخت گردد، به منظور حصول اطمینان ذی‌نفع از صحت انجام کار، کارفرما در قبال اخذ تضمینی که به آن ضمانت‌نامه استرداد کسور وجه الضمان می‌گویند، کسور وجه الضمان را آزاد می‌نماید.

۵- ضمانت‌نامه تعهد پرداخت: ضمانت‌نامه‌ای است که به منظور تضمین پرداخت دیون قطعی و محقق شده ضمانت‌خواه به ذی‌نفع در سررسید معین (مطابق با مفاد رابطه پایه) صادر می‌گردد.

تفاوت ضمانت‌نامه تعهد پرداخت با سایر ضمانت‌نامه‌ها این است که موضوع این گونه ضمانت‌نامه‌ها، تضمین پرداخت دیون مسلم ضمانت‌خواه به ذینفع است در حالیکه در سایر موارد، در صورت حسن انجام تعهدات از طرف ضمانت‌خواه، عملاً بدهی یا دینی بر عهده ضمانت‌خواه وجود ندارد و در صورت رضایت ذینفع از انجام تعهدات ضمانت‌خواه، ضمانت‌نامه باطل خواهد شد.

۶- ضمانت‌نامه گمرکی: ضمانت‌نامه‌ای است که به منظور تضمین پرداخت حقوق گمرکی کالاهای وارداتی یا صادراتی صادر می‌شود.

نکات قابل توجه در زمان صدور انواع ضمانت‌نامه‌ها:

۱- صدور ضمانت‌نامه برای اموری نظیر خدمت نظام وظیفه و جبران ضرر و زیان در شرایط خاص و با رعایت ضوابط و مقررات بلامانع است.

۲- هر یک از انواع ضمانت‌نامه صرفاً در دامنه کاربرد خود قابل استفاده است.

۳- استفاده از سایر عناوین ضمانت‌نامه برای صدور ضمانت‌نامه تعهد پرداخت امکان‌پذیر نیست.

ضمانت‌نامه‌های پیمانکاری و انواع آن

تعریف پیمانکار: اشخاص حقیقی یا حقوقی که در چارچوب یک قرارداد، انجام کار یا ارائه خدمت خاصی را به نفع شخص دیگر (کارفرما) تعهد نمایند، پیمانکار می‌گویند.

باتوجه به اینکه در قراردادهای پیمانکاری، به منظور جبران خسارت‌های احتمالی ناشی از عملکرد پیمانکار و حصول اطمینان از حسن انجام کار ضمانت‌نامه‌هایی از پیمانکاران اخذ می‌شود، این دسته از مشتریان به صورت مستمر از خدمات بانکی جهت صدور انواع ضمانت‌نامه استفاده می‌نمایند.

اشخاص حقیقی یا حقوقی که برای انجام کار و اجرای پیمان، طبق مقررات و شرایط مندرج در آیین‌نامه تشخیص صلاحیت پیمانکاران از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی یا هر مراجع ذیصلاح دیگری، گواهینامه صلاحیت پیمانکاری با درج رتبه تخصصی دریافت نموده و گواهینامه آنها دارای اعتبار باشد را پیمانکار دارای رتبه می‌گویند. این پیمانکاران براساس تخصص، تجربه و دیگر شاخص‌های فنی و مالی، از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی یا سایر مراجع ذیصلاح گواهینامه صلاحیت پیمانکاری با درج رتبه تخصصی خود دریافت نموده و براساس رتبه خود نسبت به انعقاد قرارداد با کارفرمایان اقدام می‌نمایند.

صورت وضعیت گزارشی است که در آن خلاصه کارهای صورت گرفته توسط پیمانکار مطابق باموضوع پیمان و مستندات قرارداد در آن درج و برای مشاور پروژه یا کارفرما (برحسب قرارداد) ارسال می‌گردد. مشاور و کارفرما پس از رسیدگی به صورت وضعیت و تطبیق مندرجات آن با پیمان و در صورت لزوم اعمال اصلاحات در آن، صورت وضعیت را مورد تأیید قرار داده و براساس شرایط قرارداد، بخشی از مبلغ مورد توافق برای انجام کار را متناسب با پیشرفت کار به پیمانکار پرداخت می‌گردد.

پرکاربردترین انواع ضمانت‌نامه های پیمانکاری عبارتند از:

الف - ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه: کارفرمایان (دولتی یا غیر دولتی) برای انتخاب بهترین پیمانکار، از طریق انتشار آگهی مزایده یا مناقصه از متقاضیان درخواست می‌نمایند شرایط پیشنهادی خود برای انجام معامله اعم از قیمت، کیفیت، مدت و ... ظرف مهلت معینی به کارفرما اعلام نمایند. کسانی که قصد شرکت در مناقصه یا مزایده را داشته باشند، برای ابراز حسن نیت خود و اطمینان کارفرما از توان کافی شرکت کنندگان در مناقصه یا مزایده برای انجام کار، می‌بایست درصد معینی از مبلغ پیشنهادی خود را در قالب وجه نقد یا ضمانت‌نامه بانکی نزد کارفرما تودیع نمایند. چنین ضمانت‌نامه‌هایی در مواردی که کارفرما (ذینفع) دولتی و موضوع رابطه پایه مشمول آئین‌نامه تضمین معاملات دولتی باشد، ضمانت‌نامه شرکت در فرآیند ارجاع کار و در مواردی که کارفرما بخش خصوصی یا موضوع قرارداد پایه خارج از شمول آئین‌نامه تضمین معاملات دولتی باشد، ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه یا مزایده نامیده می‌شود. پس از بررسی پیشنهادات و برگزاری مناقصه یا مزایده، برنده تعیین و ضمانت‌نامه‌های سایر داوطلبین به آنها مسترد خواهد شد ولی ضمانت‌نامه شخص برنده (در مواردی هم نفرات دوم و سوم) برای جبران خسارات احتمالی، تا زمان نهایی شدن قرارداد نزد کارفرما باقی می‌ماند.

ویژگی‌های ضمانت‌نامه شرکت در فرآیند ارجاع کار یا شرکت در مناقصه و مزایده:

۱ - ریسک اینگونه ضمانت‌نامه‌ها بسیار پایین است. زیرا از مجموع ضمانت‌نامه‌هایی که برای تضمین حسن نیت شرکت کنندگان در مناقصه یا مزایده صادر می‌گردد، فقط ضمانت‌نامه برنده اصلی و دو نفر ذخیره نزد کارفرما باقی مانده و بقیه آنها به متقاضیان شرکت در مناقصه یا مزایده مسترد و در نهایت برای ابطال به بانک اعاده می‌گردد. بنابراین این دسته از ضمانت‌نامه‌ها ریسک زیادی را متوجه بانک نمی‌کنند در حالی که درآمد قابل توجهی بابت کارمزد صدور اینگونه ضمانت‌نامه‌ها عاید بانک می‌شود.

۲ - ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه یا مزایده برای دوره‌های کوتاه مدت (معمولاً سه ماهه) صادر و ظرف مدت کوتاهی تعیین تکلیف می‌شوند ولی در صورتی که در مدت اعتبار ضمانت‌نامه مناقصه یا مزایده به هر دلیل برگزار نشود، کارفرما یا ضمانت‌خواه می‌توانند از بانک درخواست نمایند که مدت ضمانت‌نامه افزایش یابد.

ب - ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات: این نوع ضمانت‌نامه برای تضمین انجام صحیح و بموقع تعهدات پیمانکار (ضمانت‌خواه) در مقابل کارفرما (ذینفع) طبق مفاد قرارداد پایه صادر می‌شود و مبلغ آن معمولاً پنج درصد مبلغ اولیه پیمان است. این نوع ضمانت‌نامه پس از تعیین برنده مناقصه یا مزایده و در زمان امضاء قرارداد بین کارفرما و پیمانکار صادر و پس از خاتمه کار و تحویل موقت پروژه باطل می‌شود.

ویژگی‌های ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات:

۱- این ضمانت‌نامه تا اجرای کامل قرارداد و تحویل موقت پروژه در اختیار کارفرما باقی می‌ماند تا کارفرما را از حسن انجام کار توسط پیمانکار مطمئن سازد. در صورت عدول پیمانکار از مفاد پیمان و وقوع هرگونه تخلف در انجام تعهدات، وجه ضمانت‌نامه از سوی ذینفع مطالبه خواهد شد.

۲- اعتبار ضمانت‌نامه حسن انجام تعهدات تا زمان اتمام پروژه به دفعات قابل تمدید است مشروط به اینکه درخواست تمدید قبل از انقضای سررسید به بانک تسلیم گردد. به همین دلیل است که قابلیت تمدید در متن این نوع ضمانت‌نامه‌ها درج می‌گردد.

ج - ضمانت‌نامه پیش پرداخت: پس از امضای قرارداد و قبل از شروع اجرای کار، پیمانکاران به منظور تسهیل در اجرای پروژه می‌توانند بخشی از مبلغ قرارداد را از کارفرما دریافت نمایند. وجوهی که از این بابت در اختیار پیمانکار قرار می‌گیرد پیش پرداخت نامیده می‌شود. میزان پیش پرداخت معمولاً بین پانزده تا بیست و پنج درصد مبلغ اولیه پیمان است و مقدار دقیق آن در اسناد مناقصه یا مزایده پیش بینی و مراحل پرداخت آن با توجه به برنامه زمانی ساخت و تحویل تجهیزات در شرایط خصوصی قراردادهای مربوط درج می‌شود.

طبق آیین نامه تضمین معاملات دولتی، در قراردادهای پیمانکاری، مبلغ پیش پرداخت در سه قسط و در ازای ارائه ضمانت‌نامه بانکی به پیمانکار پرداخت می‌شود:

- قسط اول معادل چهل درصد مبلغ پیش پرداخت، پس از تحویل کارگاه؛

- قسط دوم معادل سی درصد مبلغ پیش پرداخت، پس از تجهیز کارگاه؛

- قسط سوم معادل سی درصد مبلغ پیش پرداخت پس از انجام شرایطی که در قرارداد برای شروع عملیات تعیین شده است.

د - ضمانت‌نامه استرداد کسور وجه الضمان: همانگونه که قبلاً توضیح داده شد، کارفرمایان برای اطمینان از صحت انجام کار توسط پیمانکار پس از تحویل قطعی پروژه، معادل ۱۰ درصد از صورت وضعیت‌های پیمانکار در طول اجرای پروژه را به عنوان تضمین حسن انجام کار نزد خود نگه می‌دارند ولی در صورت ارائه ضمانت‌نامه استرداد کسور وجه الضمان، می‌توانند بخشی از مبالغ کسر شده را به پیمانکار مسترد نمایند. پرداخت باقیمانده وجه الضمان به طور معمول پس از تحویل قطعی کار و سپری شدن دوران تضمین پروژه و همچنین ارائه مفاد صاحب‌حساب‌های سازمان‌های تأمین اجتماعی، سازمان امور مالیاتی، شهرداری و ... انجام می‌شود.

ضمانت‌نامه‌های گمرکی

عملیات ضمانت‌نامه‌های گمرکی از طریق سامانه جامع گمرک انجام می‌شود و ضمانت‌نامه‌های خارج از سامانه جامع گمرکی از سوی گمرکات کشور پذیرش نمی‌شوند، بنابراین ضروری است کلیه مراحل صدور، تمدید، واریز و ابطال این گونه ضمانت‌نامه‌ها صرفاً از طریق سامانه جامع گمرکی و به شرح زیر به انجام برسد.

الف - صدور ضمانت‌نامه گمرکی

ضمانت‌خواه با مراجعه به گمرک، نامه‌ای به عنوان شعبه صادر کننده که حاوی اطلاعات ضمانت‌نامه شامل مبلغ، تاریخ سررسید، شناسه پرداخت (۱۵ رقم)، شماره تضمین (۷ رقم)، شماره کوتاژ (۸ رقم) و شماره حساب گمرک می‌باشد اخذ و شعبه^۱ بانک با در نظر گرفتن نکات زیر اقدام به صدور ضمانت‌نامه می‌نماید.

۱- تأیید اطلاعات از طریق فراخوانی ضمانت‌نامه از سامانه گمرک برای از سامانه جامع گمرک؛

۲- ثبت و استعلام شماره تضمین از سامانه گمرک؛

۳- ایجاد ضمانت‌نامه در سیستم پس از اخذ تأیید گمرک؛

۴- ارسال پیام صدور ضمانت‌نامه و اخذ شماره سپام (از نظر گمرک ضمانت‌نامه بعد از انجام این مرحله دارای

اعتبار می‌باشد)؛

۵- درج شماره تضمین، شماره کوتاژ، شناسه واریزی، شماره حساب/ شماره شبای گمرک ج.ا.ا در زمان

چاپ ضمانت‌نامه.

ب- فرآیند واریز وجه ضمانت‌نامه به حساب گمرک ج.ا.ا در سررسید:

۱- دریافت شماره ضمانت‌نامه، شناسه پرداخت و شماره حساب/ شبای مورد نظر از طریق سامانه گمرک؛

۲- واریز وجه با استفاده از شناسه‌های پرداخت به شماره حساب/ شبای گمرک از طریق ساتنا یا پایا؛

۳- بایگانی یک نسخه از اسناد پرداخت در پرونده مشتری.

^۱ در حال حاضر این نامه بصورت سیستمی برای شعبه ارسال می‌گردد.

^۲ در زمان صدور ضمانت‌نامه، در سامانه سپام شماره شبای گمرک مرکزی ایران و در متن ضمانت‌نامه، شماره حساب گمرک ذینفع ثبت می‌گردد.

ج- فرآیند تمدید ضمانت‌نامه گمرکی

اغلب ضمانت‌نامه‌های گمرکی در سررسید تعیین تکلیف شده و معمولاً تمدید نمی‌شوند، معه‌ذا در صورت درخواست تمدید مدت ضمانت‌نامه، ضمانت‌خواه باید قبل از انقضای سررسید، تقاضای تمدید ضمانت‌نامه را به بانک ارائه نماید. در این صورت تمدید ضمانت‌نامه با در نظر گرفتن نکات زیر انجام می‌شود:

۱- برای تمدید ضمانت‌نامه، کلیه مقررات جاری در زمان تمدید ملاک عمل خواهد بود؛

۲- ثبت مراتب تمدید ضمانت‌نامه در سامانه سپام و گمرک؛

۳- چاپ تمدید ضمانت‌نامه پس از دریافت پاسخ مثبت از سامانه گمرک؛

۴- ارسال پیام تمدید ضمانت‌نامه از طریق سامانه گمرک.

د- فرآیند ابطال ضمانت‌نامه گمرکی

ضمانت‌نامه‌های گمرکی در موارد زیر باطل می‌شوند:

۱- قبل از سررسید، وجه ضمانت‌نامه به حساب گمرک واریز شده باشد.

۲- مجوز ابطال ضمانت‌نامه از گمرک اخذ و به بانک ارائه شود.

فصل سوم

مدارک، الزامات، شرایط و مراحل صدور

ضمانت‌نامه‌های ریالی

مدارک مورد نیاز جهت تشکیل پرونده برای صدور انواع ضمانت‌نامه

الف- اشخاص حقیقی

- ۱) مدارک شناسایی و احراز هویت
- ۲) تصویر مجوز فعالیت متقاضی (پروانه کسب، پروانه بهره برداری/گواهی صلاحیت پیمانکاری...)
- ۳) پرسشنامه اعتباری (به صورت سالیانه)
- ۴) استعلام وضعیت چک برگشتی و تسهیلات و تعهدات متقاضی
- ۵) استعلام وضعیت بدهی و تعهدات ذینفعان واحد
- ۶) اظهارنامه مالیاتی آخرین دوره مالی متقاضی
- ۷) صورت‌های مالی (عندالزوم حسابرسی شده)
- ۸) مستندات مربوط به رابطه پایه (قرارداد/ درخواست ذینفع)
- ۹) گزارش اطلاعات اعتباری متقاضی
- ۱۰) استعلام از شرکت مشاوره و رتبه‌بندی ایرانیان در خصوص متقاضی و ضامنین

ب) اشخاص حقوقی

- ۱) تصویر اساسنامه
  - ۲) تصویر اظهارنامه ثبت شرکت
  - ۳) تصویر آگهی تأسیس
  - ۴) تصویر آگهی تغییرات
  - ۵) تصویر مجوز فعالیت متقاضی (پروانه کسب، پروانه بهره برداری/گواهی صلاحیت پیمانکاری...)
  - ۶) مدارک شناسایی مدیران
  - ۷) پرسشنامه اعتباری (به صورت سالیانه)
  - ۸) استعلام وضعیت چک برگشتی، تسهیلات و تعهدات متقاضی
  - ۹) استعلام وضعیت بدهی و تعهدات ذینفعان واحد متقاضی
  - ۱۰) صورت‌های مالی (عندالزوم حسابرسی شده)
  - ۱۱) اظهارنامه مالیاتی
  - ۱۲) استعلام شرکت مشاوره و رتبه‌بندی ایرانیان در خصوص متقاضی و ضامنین
- نکته: در اساسنامه باید اختیار مدیران برای ایجاد تعهدات به نام شخص حقوقی و درخواست صدور ضمانت‌نامه از بانک‌ها پیش‌بینی شده باشد.

الزامات، شرایط و فرآیند صدور ضمانت‌نامه

الف- الزامات صدور ضمانت‌نامه

- ۱- حصول اطمینان از صوری نبودن موضوع رابطه پایه و احراز صدق آن؛
- ۲- مرتبط و متناسب بودن موضوع رابطه پایه با زمینه فعالیت ضمانت‌خواه؛
- ۳- احراز واجد شرایط بودن ضمانت‌خواه درخصوص موضوع رابطه پایه؛
- ۴- توجیه پذیر بودن موضوع رابطه پایه متناسب با زمینه فعالیت ذی‌نفع؛
- ۵- ضمانت‌نامه ابزاری برای دریافت تسهیلات نباشد؛
- ۶- اخذ وثایق و تضمینات کافی؛
- ۷- اعتبارسنجی ضمانت‌خواه؛
- ۸- رعایت قوانین و مقررات ناظر بر پولشویی و مبارزه با تروریسم؛
- ۹- استعلام وضعیت بدهی، تعهدات و چک برگشتی ضمانت‌خواه از سامانه یکپارچه اطلاعاتی مشتریان؛
- ۱۰- ثبت ضمانت‌نامه در سامانه سپام و اخذ شماره منحصر به فرد از سامانه مزبور.

ب- شرایط ضمانت‌نامه

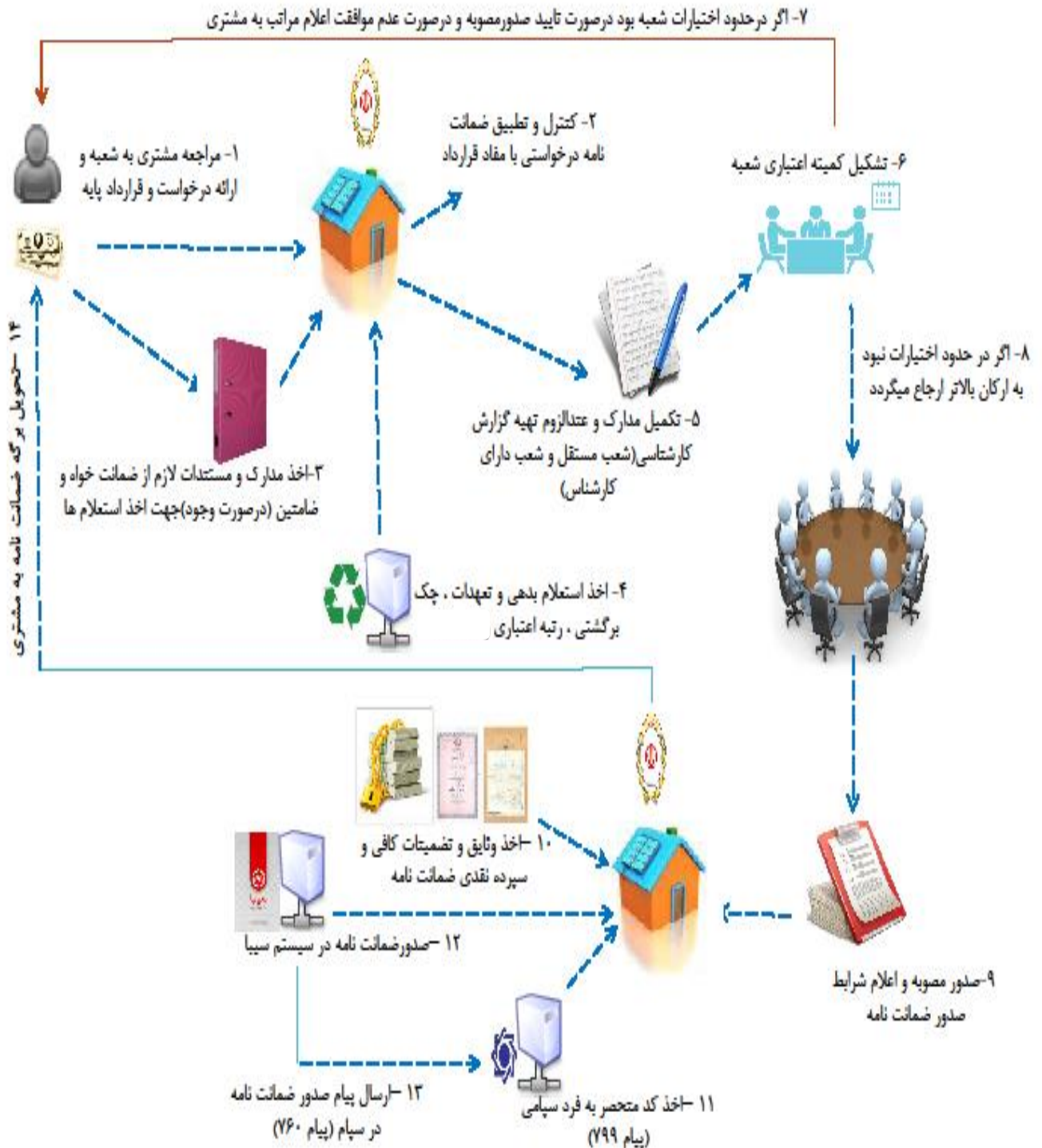
- ۱- استقلال تعهدات ناشی از صدور ضمانت‌نامه از رابطه پایه و سایر قراردادهای مربوطه؛
- ۲- عدم تاثیر اختلافات میان ضمانت‌خواه و ذی‌نفع و ایرادات و ادعاهای مربوط به آنها در تعهدات بانک؛
- ۳- حداکثر مدت ضمانت‌نامه یک سال شمسی است؛
- ۴- عدم امکان درج شرطی در ضمانت‌نامه که نتوان برای احراز تحقق آن مدرکی ارائه کرد؛
- ۵- غیر قابل انتقال بودن ضمانت‌نامه. (به استثنای ضمانت‌نامه‌های تعهد پرداخت که به منظور تضمین پرداخت مطالبات قراردادی موضوع ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی صادر شده باشند که مطابق مصوبه شماره ۸۳۸۰۶/ت/۵۷۷۴۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۲ هیئت دولت، انتقال این نوع ضمانت‌نامه‌ها به پذیرنده مطالبات قراردادی مجاز اعلام شده است.)

ج- فرآیند صدور ضمانت‌نامه

ضمانت‌نامه براساس ضوابط و دستورالعمل‌های جاری و مطابق مراحل درج شده در نمودار زیر صادر

می‌شود:

نمودار فرآیند صدور ضمانت‌نامه

کارمزد، سپرده نقدی و مندرجات ضمانتنامه

الف - کارمزد:

نرخ کارمزد صدور، تمدید، تجدید و المثنی ضمانت‌نامه بر اساس تعرفه بانک مرکزی ج.ا. تعیین و به شبکه بانکی کشور ابلاغ می‌گردد.

کارمزد صدور، تمدید و تجدید ضمانت‌نامه متناسب با نوع وثیقه و مدت اعتبار آن محاسبه می‌شود. در صورت تقلیل یا ابطال ضمانت‌نامه قبل از سررسید، کارمزد مدت باقیمانده طبق دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی ج.ا. به ضمانت‌خواه مسترد می‌گردد.

مثال: چنانچه یک فقره ضمانت‌نامه تعهد پرداخت به مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال در قبال اخذ سفته با ضمانت ظهرنویسان معتبر در تاریخ ۱۳۹۷/۰۵/۱۸ با سررسید ۱۳۹۷/۱۱/۲۵ صادر شود، کارمزد آن به شرح ذیل محاسبه می‌گردد (فرض می‌کنیم سپرده نقدی ضمانت‌نامه تعهد پرداخت ۲۰ درصد و کارمزد صدور ضمانت‌نامه در مقابل سفته ۲/۲۵ درصد می‌باشد):

الف - محاسبه مدت ضمانت‌نامه:

مرداد ماه	۱۴ روز
شهریور	۳۱ روز
مهر، آبان، آذر، دی	۱۲۰ روز
بهمن	۲۵ روز

مجموع مدت ۱۹۰ روز

ب - مبلغ سپرده نقدی ضمانت‌نامه $100,000,000 \times 20\% = 20,000,000$

مدت به روز $\times$ نرخ $\times$ (مبلغ سپرده نقدی - مبلغ ضمانت‌نامه)

میزان کارمزد دریافتی =

۳۶۵۰۰

$(100,000,000 - 20,000,000) \times 2/25 \times 190$

کارمزد ضمانت‌نامه = ۹۳۶،۹۸۶ =

۳۶۵۰۰

نکات حائز اهمیت در محاسبه کارمزد ضمانت‌نامه‌ها:

- ۱- حداقل کارمزد صدور ضمانت‌نامه ریالی طبق تعرفه کارمزد خدمات بانکی سال ۱۴۰۲، ششصد و پنجاه هزار ریال است؛
- ۲- ملاک محاسبه کارمزد جهت تقلیل یا تمدید ضمانت‌نامه ریالی، نرخ روز صدور ضمانت‌نامه می‌باشد؛
- ۳- ملاک محاسبه کارمزد ابطال ضمانت‌نامه ریالی (قبل از سررسید)، نرخ روز صدور ضمانت‌نامه می‌باشد؛
- ۴- کارمزد صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی با وثایق ترکیبی با سهم (درصد) نابرابر، متناسب با سهم هریک از وثایق و نرخ‌های متناظر آن محاسبه می‌گردد.

ب- سپرده نقدی

به استثنای ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه و مزایده و تعهد پرداخت، برای صدور انواع ضمانت‌نامه‌های ریالی، تودیع حداقل ۱۰ درصد مبلغ ضمانت‌نامه به عنوان سپرده نقدی الزامی است. سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه و مزایده، حداکثر ۲ درصد مبلغ ضمانت‌نامه^۱ و سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌های تعهد پرداخت حداقل ۲۰ درصد مبلغ ضمانت‌نامه می‌باشد.

ج - مندرجات ضمانت‌نامه:

- ۱- مشخصات و نشانی ضمانت‌خواه و ذی‌نفع؛
- ۲- نام و مشخصات بانک و شعبه صادرکننده؛
- ۳- شماره، تاریخ و موضوع رابطه پایه که ضمانت‌نامه براساس آن صادر می‌شود؛
- ۴- شماره منحصر به فرد اخذ شده از سامانه سپام؛
- ۵- مبلغ ضمانت‌نامه به عدد و حروف؛
- ۶- تاریخ صدور؛
- ۷- تاریخ خاتمه اعتبار؛
- ۸- رویداد خاتمه اعتبار (در صورت وجود)؛
- ۹- تمبر مالیاتی.

^۱ - طبق مصوبه هیأت مدیره محترم بانک

فصل چهارم

اصلاح، تمدید، افزایش، تقلیل و...

ضمانت‌نامه‌های ریالی

اصلاح ضمانت‌نامه

- صدور اصلاحیه ضمانت‌نامه منوط به ارائه درخواست کتبی ذی‌نفع / ضمانت‌خواه در طول مدت اعتبار ضمانت‌نامه و طی مراحل زیر می‌باشد:
- ۱- موافقت بانک با اعمال اصلاحیه و اعلام آن به درخواست‌کننده؛
  - ۲- ابلاغ جزئیات مربوط به اصلاحیه به طرف دیگر ضمانت‌نامه جهت اخذ موافقت کتبی؛
  - ۳- اخذ موافقت کتبی طرف مقابل با صدور اصلاحیه؛
  - ۴- تعدیل وثایق و تضمینات در مواردی که صدور اصلاحیه منجر به افزایش مبلغ ضمانت‌نامه می‌شود؛
  - ۵- تعدیل وثایق و تضمینات در صورت درخواست مشتری و امکان تعدیل آن توسط بانک در مواردی که صدور اصلاحیه منجر به تقلیل مبلغ ضمانت‌نامه می‌شود؛
  - ۶- ثبت اصلاحیه ضمانت‌نامه، ناشی از درخواست ذی‌نفع / ضمانت‌خواه، پرداخت وجه بخشی از ضمانت‌نامه یا سررسید شدن تاریخ یا واقع شدن شرایط مندرج در متن ضمانت‌نامه در سامانه سپام.
  - ۷- صدور اصلاحیه براساس ضوابط و مقررات زمان صدور اصلاحیه.

افزایش و تقلیل مبلغ ضمانت‌نامه

الف- افزایش مبلغ ضمانت‌نامه

در صورت افزایش بخشی از تعهدات ضمانت‌خواه در قبال ذی نفع، مبلغی معادل تعهدات جدید ضمانت‌خواه به ضمانت‌نامه صادره افزوده و بابت مبلغ افزایش یافته، کارمزد متعلقه اخذ می‌گردد. افزایش مبلغ ضمانت‌نامه با رعایت شرایط زیر امکان پذیر می‌باشد:

۱- در صورت افزایش مبلغ ضمانت‌نامه، شرایط ضمانت‌نامه اولیه از حیث نوع، مدت، نام ذینفع، نام ضمانت‌خواه و... کماکان به قوت خود باقی خواهد بود.

۲- کارمزد و سپرده نقدی تابع ضوابط و مقررات زمان افزایش مبلغ ضمانت‌نامه و متناسب با افزایش مبلغ ضمانت‌نامه دریافت می‌شود.

۳- چنانچه درخواست تمدید و افزایش ضمانت‌نامه در روز سررسید به شعبه واصل گردد لازم است ابتدا مدت ضمانت‌نامه اولیه تمدید و سپس مبلغ ضمانت‌نامه افزایش یابد. چنانچه در سررسید صرفاً درخواست افزایش مبلغ ضمانت‌نامه واصل گردد، افزایش مبلغ ضمانت‌نامه امکان پذیر نخواهد بود.

۴- اگر در زمان درخواست افزایش مبلغ ضمانت‌نامه برای استعلام از سامانه بانک مرکزی، ضمانت‌خواه دارای چک برگشتی یا بدهی معوق باشد افزایش مبلغ ضمانت‌نامه مجاز نمی‌باشد.

۵- فرم افزایش مبلغ ضمانت‌نامه برای ذینفع ارسال و مراتب افزایش، کتباً به ضمانت‌خواه اعلام می‌گردد.

۶- در صورت لزوم، تعدیل وثایق و تضمینات و تنظیم قرارداد جدید برای افزایش مبلغ ضمانت‌نامه الزامی است.

ب- تقلیل مبلغ ضمانت‌نامه

در مواردی که ذینفع ضمانت‌نامه بنابه دلایلی از جمله کاهش مبلغ، مدت یا تعهدات ضمانت‌خواه کتباً از بانک درخواست می‌نماید که مبلغ / مدت ضمانت‌نامه صادره کاهش یابد، شعبه صادر کننده موظف است با رعایت ضوابط و مقررات جاری نسبت به تقلیل مبلغ / مدت ضمانت‌نامه برای باقیمانده مدت آن تا سررسید اقدام نموده و ضمن ثبت مراتب تقلیل مبلغ یا مدت ضمانت‌نامه در سامانه سپام، موضوع را به صورت کتبی به اطلاع ذینفع و ضمانت‌خواه برساند.

هنگام تقلیل مبلغ ضمانت‌نامه، سپرده نقدی متناسب با مبلغ تقلیل یافته و به نسبت در صد دریافتی به هنگام صدور ضمانت‌نامه به ضمانت‌خواه مسترد خواهد گردید. واحد صادر کننده می‌توان آن بخش از وثایقی که قابلیت نقد شوندگی بیشتری دارند را حفظ نموده و با توجه به مبلغ جدید ضمانت‌نامه، تمام یا قسمتی از وثایق و تضمینات ضمانت‌خواه را متناسب با مبلغ تقلیل یافته آزاد نماید.

تمدید ضمانت‌نامه

تعهد بانک در مقابل ذینفع صرفاً تا سررسید ضمانت‌نامه پایدار بوده و پس از سررسید، این تعهد خاتمه می‌یابد لیکن چنانچه ذینفع درخواست کتبی خود جهت تمدید ضمانت‌نامه را تا قبل از سررسید به بانک ارائه نماید، مدت ضمانت‌نامه حداکثر به مدت یک سال در هرنوبت قابل تمدید می‌باشد.

تمدید مدت ضمانت‌نامه با رعایت شرایط زیر امکان پذیر خواهد بود:

۱- در زمان صدور، قابلیت تمدید مدت در متن ضمانت‌نامه قید و متن زیر در آن درج و تکمیل شده باشد:

«این ضمانت‌نامه بنا به درخواست کتبی **عنوان ذی‌نفع** واصله تا قبل از پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار، قابل تمدید می‌باشد و در صورتی که **عنوان شعبه صادر کننده** قبل از خاتمه اعتبار این ضمانت‌نامه، نتواند یا نخواهد مدت آن را تمدید کند یا **عنوان ضمانت‌خواه** به هرنحو موجب این تمدید را فراهم نسازد، **عنوان شعبه صادر کننده** متعهد است در صورت مطابق بودن درخواست مطالبه وجه ضمانت‌نامه توسط ذی‌نفع، وجه ضمانت‌نامه را در وجه یا به حواله کرد **عنوان ذی‌نفع** پرداخت کند.»
درج شده باشد؛

۲- درخواست کتبی ذینفع مبنی بر تمدید ضمانت‌نامه تا پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار (سررسید ضمانت‌نامه) به بانک صادر کننده واصل شده باشد. (به درخواست تمدید ضمانت‌نامه پس از پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار ترتیب اثر داده نمی‌شود).

۳- درخواست تمدید مدت ضمانت‌نامه از طرف بانک مورد موافقت قرار گرفته باشد.

۴- فراهم کردن موجبات تمدید ضمانت‌نامه (تأمین کارمزد و تحکیم وثایق در صورت لزوم) توسط ضمانت‌خواه تا قبل از سررسید.

۵- تعدیل وثایق و تضمینات و در صورت لزوم، تمدید قراردادهای رهنی و بیمه وثایق.

فرآیند تمدید ضمانت‌نامه مطابق ضوابط و مقررات زمان تمدید انجام و در سامانه سپام ثبت خواهد شد.

مطالبه و پرداخت وجه ضمانت‌نامه

تعهد بانک بابت ضمانت‌نامه‌های صادره حداکثر تا زمان انقضای سررسید می باشد، لذا چنانچه درخواست کتبی ذینفع مبنی بر پرداخت وجه ضمانت‌نامه در موعد مقرر به بانک واصل گردد، شعبه صادرکننده موظف است پس از احراز اصالت درخواست ذی نفع و با رعایت شرایط زیر، وجه ضمانت‌نامه را بدو از محل سپرده نقدی و مابقی را از محل حساب بدهکاران بابت ضمانت‌نامه های پرداخت شده تامین و بدون هیچ گونه قید و شرطی در وجه ذینفع کارسازی نمایند.

۱- درخواست ذی نفع تا پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار و با رعایت کامل شرایط مندرج در ضمانت‌نامه به بانک واصل شده باشد.

۲- چنانچه ضمانت‌نامه متضمن شرطی دال بر ارائه اسناد و مدارک نباشد، در صورت مطالبه وجه ضمانت‌نامه توسط ذی نفع، به محض وصول درخواست مطالبه، وجه مورد درخواست ذی نفع که بیش از وجه ضمانت‌نامه نمی باشد، ابتدا از محل سپرده نقدی و سایر سپرده‌های ضمانت‌خواه نزد بانک و در صورت عدم تکافو، از محل منابع بانک، به ذی نفع پرداخت و مراتب در سامانه سپام ثبت می گردد.

۳- در صورت مطابق نبودن درخواست مطالبه با مفاد ضمانت‌نامه، مراتب به همراه دلایل رد درخواست حداکثر تا پایان وقت اداری روز بعد و چنانچه روز بعد مصادف با خاتمه اعتبار باشد، تا پایان وقت اداری همان روز به صورت مکتوب به ذی نفع اعلام و مراتب در سامانه سپام ثبت می گردد.

۴- چنانچه ضمانت‌نامه متضمن شرطی دال بر ارائه اسناد و مدارک باشد، درخواست مطالبه و مدارک و مستندات مربوط باید حداکثر ظرف مدت پنج روز کاری بعد از تاریخ وصول آنها بررسی و در صورت مطابق بودن درخواست مطالبه و ظاهر اسناد و مدارک با مفاد ضمانت‌نامه در حدعرف بانکداری، وجه مورد درخواست ذی نفع که بیش از وجه ضمانت‌نامه نمی باشد، ابتدا از محل سپرده نقدی و سایر سپرده‌های ضمانت‌خواه و در صورت عدم تکافو، از محل منابع بانک به ذی نفع پرداخت و مراتب در سامانه سپام ثبت می گردد.

۵- در صورت مطابق نبودن درخواست مطالبه یا ظاهر اسناد و مدارک با مفاد ضمانت‌نامه، می بایست مراتب به همراه دلایل رد درخواست بدون تاخیر و حداکثر تا پایان وقت اداری آخرین روز مهلت پنج روزه بررسی، به صورت مکتوب به ذی نفع اعلام شود. در صورت عدم اعلام مراتب فوق ظرف مهلت پنج روزه مزبور، وجه مورد درخواست ذی نفع که بیش از وجه ضمانت‌نامه نمی باشد، ابتدا از محل سپرده نقدی و سایر سپرده‌های ضمانت‌خواه و در صورت عدم تکافو، از محل منابع بانک، به ذی نفع پرداخت و مراتب در سامانه سپام ثبت می گردد.

۶- چنانچه اسناد و مدارک موضوع این بند کمتر از پنج روز مانده به خاتمه اعتبار یا در روز خاتمه اعتبار ضمانت‌نامه به بانک ارائه شود، این امر تاثیری در مدت پنج روزه بررسی ظاهر اسناد و مدارک ندارد و این مدت کمتر نخواهد شد.

۷- مهلت پنج روزه بررسی مطابق بودن درخواست مطالبه و ظاهر اسناد و مدارک با مفاد ضمانت‌نامه و همچنین موضوع بند ششم برای اطلاع ذی‌نفع به نحو مقتضی در ظاهر ضمانت‌نامه قید می‌گردد.

۸- در صورتی که درخواست مطالبه ذی‌نفع مردود تشخیص داده شود، درخواست‌های مجدد ارائه شده تا پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار از سوی ذی‌نفع، مبنی بر مطالبه وجه ضمانت‌نامه براساس مفاد این دستورالعمل مجدداً بررسی خواهد شد.

۹- چنانچه پرداخت وجه ضمانت‌نامه طی چند نوبت مدنظر باشد، می‌بایست وثائقی از ضمانت‌خواه اخذ شود که متناسب با وجوه قابل پرداخت، قابل تفکیک یا تقسیم باشد.

۱۰- چنانچه پرداخت وجه ضمانت‌نامه صرفاً برای یک‌بار مدنظر باشد، در متن ضمانت‌نامه قید خواهد شد که پرداخت وجه ضمانت‌نامه صرفاً یک‌بار امکان‌پذیر بوده و پرداخت وجه به دفعات ممنوع است.

۱۱- برای مطالبه تمام یا بخشی از وجه ضمانت‌نامه، ارائه نسخه اصلی ضمانت‌نامه الزامی است. لیکن چنانچه به هر دلیل ارائه اصل ضمانت‌نامه امکان‌پذیر نباشد، پرداخت وجه مورد مطالبه صرفاً پس از ارائه تعهدنامه پیوست دستورالعمل صدور ضمانت‌نامه امکان‌پذیر می‌باشد.

۱۲- پس از پرداخت بخشی از وجه ضمانت‌نامه، می‌بایست نسبت به صدور اصلاحیه اقدام گردد.

۱۳- بلافاصله پس از پرداخت تمام یا بخشی از وجه ضمانت‌نامه، بایستی مراتب به صورت کتبی به ضمانت‌خواه ابلاغ و اقدامات لازم جهت وصول وجه ضمانت‌نامه پرداخت شده به عمل آید.

۱۴- چنانچه ضمانت‌خواه وجه پرداختی به ذی‌نفع را به بانک مسترد نماید، می‌بایست مراتب بازپرداخت وجه ضمانت‌نامه از طرف ضمانت‌خواه به همراه تاریخ پرداخت در سامانه سپام ثبت شود.

۱۵- بلافاصله پس از پرداخت وجه ضمانت‌نامه، شعب موظفند مراتب را به اطلاع ضمانت‌خواه و ضامن یا ضامنین رسانده و به مدیونین ابلاغ نمایند تا نسبت به واریز و تسویه طلب بانک بابت ضمانت‌نامه پرداخت شده اقدام نمایند. انجام پیگیری‌های لازم در خصوص تامین مابقی وجه توسط ضمانت‌خواه یا ضامنین الزامی بوده و بدین منظور می‌بایست اخطاریه ای به شرح زیر صادر و به مدیونین ابلاغ شود.

۱۶- خسارت تأخیر تأدیه ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده از تاریخ پرداخت وجه تاهنگام تسویه حساب بر مبنای حداکثر نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار در زمان انعقاد قرارداد به علاوه ۸ درصد در سال محاسبه و اخذ می‌گردد.

تذکر مهم: باتوجه به اینکه ضمانت‌نامه تعهدی مستقل و جداگانه نسبت به قرارداد پایه می‌باشد، این امکان وجود دارد که علیرغم ایفای تعهد ضمانت‌خواه؛ ذینفع به ناروا وجه ضمانت‌نامه را نیز از بانک دریافت

نماید. در این صورت اگر پرداخت وجه ضمانت‌نامه مطابق مفاد و شرایط ضمانت‌نامه صورت پذیرفته باشد، بانک در مقابل ضمانت‌خواه مسئولیتی نخواهد داشت و وی می‌تواند نسبت به استفاده بدون جهت ذینفع از وجه ضمانت‌نامه در محاکم ذی صلاح اقامه دعوا نموده و نسبت به استرداد مبلغ پرداختی اقدام نماید.

ابطال و خاتمه ضمانت‌نامه

ضمانت‌نامه در موارد زیر باطل می‌شود:

- ۱- واقع شدن «خاتمه اعتبار» اعم از وقوع رویداد یا تاریخ (هرکدام زودتر واقع شود)؛
- ۲- به موجب اعلام کتبی ذی‌نفع مبنی بر انصراف از مطالبه کل وجه ضمانت‌نامه یا ابطال آن؛
- ۳- هنگامی که در اثر صدور «اصلاحیه‌های کاهش وجه ضمانت‌نامه» وجه ضمانت‌نامه به صفر برسد؛
- ۴- هنگامی که وجه ضمانت‌نامه در اثر پرداخت به صفر برسد؛
- ۵- چنانچه «خاتمه اعتبار» ضمانت‌نامه منوط به وقوع رویدادی گردد، لازم است اسناد و مدارک مربوط به رویداد منجر به «خاتمه اعتبار» در متن ضمانت‌نامه مشخص شود.
- ۶- در صورت ارائه اسناد و مدارک موضوع بند پنجم، ظاهر اسناد و مدارک ارائه شده باید ظرف مدت پنج روز کاری با مفاد ضمانت‌نامه در حد عرف بانکداری مطابقت داده شده و در صورتی که ظاهر اسناد و مدارک ارائه شده مطابق تشخیص داده شود، ضمانت‌نامه باطل و نسبت به آزادسازی وثایق ضمانت‌خواه و ثبت مراتب ابطال ضمانت‌نامه در سامانه سپام اقدام خواهد شد.
- ۷- در صورتی که خاتمه اعتبار با روز تعطیلی رسمی کشور مصادف شود، روز کاری بعد از تعطیل، به عنوان روز خاتمه اعتبار تلقی می‌گردد.

فصل پنجم

وثایق، تضمینات و سایر مقررات

ضمانت‌نامه‌های ریالی

وثایق و تضمینات

با توجه به اهلیت و توان اعتباری ضمانت‌خواه باید وثایق و تضمینات کافی برابر دستورالعمل‌های جاری و با رعایت شرایط زیر اخذ شود:

۱- وثایق باید معتبر، سهل‌البیع، بلامعارض، قابل نقل و انتقال، از درجه نقد شوندگی بالا برخوردار باشند تا در صورت عدم ایفای تعهدات از سوی ضمانت‌خواه، حقوق بانک در حداقل زمان ممکن و با کمترین هزینه استیفاء شود.

۲- در صورت اخذ سپرده‌های ارزی (سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز، سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار یا گواهی سپرده مدت‌دار ویژه سرمایه‌گذاری عام و خاص) به عنوان وثیقه، برای تعیین معادل ریالی این سپرده‌ها نرخ اعلام شده توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. در روز تنظیم قرارداد توثیق سپرده ملاک خواهد بود.

۳- وجه موجود در حساب سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار یا سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز، اعم از ریالی و ارزی که به عنوان وثیقه ضمانت‌نامه در نظر گرفته شده است، به میزان وثیقه مورد نظر در حساب‌های ذی‌ربط به نفع بانک مسدود می‌شود.

۴- در صورتی که وجه ضمانت‌نامه به درخواست ذینفع یا به دلیل پرداخت بخشی از آن کاهش یابد و ضمانت‌خواه وجه مزبور را پرداخت نماید، آزاد سازی وثایق و تضمینات متناسب با وجوه پرداختی (در صورت امکان)، بلامانع است.

۵- آزادسازی تمامی وثایق و تضمینات ضمانت‌خواه منوط به ارائه اصل ضمانت‌نامه است لیکن، چنانچه به هر دلیل ارائه اصل ضمانت‌نامه میسر نباشد، آزاد سازی وثایق و تضمینات پس از ارائه تعهدنامه پیوست دستورالعمل صدور ضمانت‌نامه امکان‌پذیر می‌باشد.

۶- در صورت پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع، چنانچه حداکثر ظرف مدت یک هفته از تاریخ ابلاغ مراتب به ضمانت‌خواه، وی وجه مذکور را پرداخت ننماید، بانک موظف است نسبت به وصول و استیفاء مطالبات از ضمانت‌خواه از محل وثایق و تضمینات اقدام نماید.

سایر مقررات

- ۱- صدور ضمانت‌نامه برای تضمین تسهیلات/ تعهدات اعطایی/ ایجاد شده ریالی توسط بانک صادر کننده ضمانت‌نامه ممنوع است.
- ۲- صدور ضمانت‌نامه برای تضمین تسهیلات/ تعهدات اعطایی/ ایجاد شده ریالی توسط سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری صرفاً در قبال اخذ صد درصد وجه ضمانت‌نامه به صورت سپرده نقدی امکان پذیر است.
- ۳- صدور ضمانت‌نامه ریالی به عنوان وثیقه تعهدات و تسهیلات ارزی تحت هر عنوان ممنوع است.
- ۴- ضمانت‌نامه‌های صادره جهت تضمین معاملات دولتی که ذی‌نفع آنها دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی می‌باشند، تابع مقررات مندرج در آئین نامه تضمین معاملات دولتی می‌باشد.
- ۵- صدور ضمانت‌نامه‌ای که ضمانت‌خواه و ذی‌نفع آن (هر دو) اشخاص حقیقی باشند، منوط به اخذ مجوز از ادارات مرکزی است.
- ۶- چنانچه ضمانت‌نامه متضمن شرطی دال بر ارائه اسناد و مدارک باشد، بانک بر مبنای ظاهر اسناد و مدارک ارائه شده در حد عرف بانکداری عمل می‌نماید و هیچ‌گونه تعهد یا مسئولیتی در این خصوص از جمله موارد زیر ندارد:
  - اصالت هرگونه امضاء مدارک، اسناد و اطلاعات ارائه شده؛
  - هرگونه اظهارات کلی یا خاص در خصوص مدارک و اسناد ارائه شده؛
  - وجود کالا یا خدمات و همچنین شرح، مقدار، وزن، کیفیت، بسته‌بندی، تحویل و ارزش آنها و سایر کارهای اجرایی یا آماری که در اسناد و مدارک به آنها اشاره شده است؛
  - حسن نیت، فعل یا ترک فعل، اعتبار مالی و شخصی صادر کننده اسناد و مدارک.
- ۷- در صورت وقوع عوامل قهری و تعطیلی بانک در طول مدت اعتبار، چنانچه فعالیت اداری پس از خاتمه اعتبار آغاز شود، ضمانت‌نامه از زمان آغاز فعالیت مجدد به مدت سی روز معتبر خواهد بود. همچنین اگر پرداخت وجه ضمانت‌نامه به دستور مقام قضایی متوقف شود، در صورتی که نظر مقام قضایی مبنی بر بلامانع بودن پرداخت وجه ضمانت‌نامه پس از خاتمه اعتبار اعلام گردد، ضمانت‌نامه بانکی از زمان اعلام مقام قضایی به مدت سی روز معتبر خواهد بود.
- ۸- تمدید اعتبار ضمانت‌نامه در هر صورت می‌بایست در سامانه سپام ثبت گردد.
- ۹- چنانچه ذی‌نفع پیش از تاریخ تعطیلی بانک به سبب بروز عوامل قهری یا پیش از تاریخ وصول دستور مقام قضایی مبنی بر عدم پرداخت، «درخواست مطالبه وجه ضمانت‌نامه» را به بانک ارائه نموده باشد، پس از آغاز فعالیت یا اعلام مقام قضایی مبنی بر بلامانع بودن پرداخت، در صورت مطابق بودن درخواست مطالبه، وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع پرداخت می‌شود.
- ۱۰- کارمزدهای مربوط به ضمانت‌نامه تابع نرخ‌های کارمزد ابلاغی بانک مرکزی ج.ا.ا خواهد بود.

- ۱۱- در صورت پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع، وجه التزام تأخیر تادیه دین را از تاریخ پرداخت وجه ضمانت‌نامه، بر اساس نرخ‌های اعلامی بانک مرکزی ج.ا.ا در روز پرداخت به ذی‌نفع، نسبت به مانده پرداخت نشده وجه ضمانت‌نامه از سوی ضمانت‌خواه محاسبه و از ضمانت‌خواه اخذ خواهد شد.
- ۱۲- ذی‌نفع می‌تواند با مراجعه به پایگاه اطلاع‌رسانی بانک و درج شماره منحصر به فرد ضمانت‌نامه و شناسه/کد ملی، مشخصات ضمانت‌نامه را رؤیت و اصالت ضمانت‌نامه را احراز نماید.
- ۱۳- موضوع و نحوه امکان بررسی اصالت ضمانت‌نامه در ظهر ضمانت‌نامه قید گردیده است.
- ۱۴- ایجاد هرگونه تعهدات یا اعطای هر نوع تسهیلات به ضمانت‌خواه از زمان پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع تا زمان وصول کل مطالبات بانک از ضمانت‌خواه ممنوع می‌باشد.
- ۱۵- سقف تعهدات ناشی از ضمانت‌نامه‌ها بر اساس سقف تسهیلات و تعهدات کلان تعیین می‌گردد.
- ۱۶- برای صدور ضمانت‌نامه‌هایی که ضمانت‌خواه آن «مؤسسات دولتی، وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی» باشند اخذ مجوز ماده ۲۲ قانون عملیات بانکی بدون ربا از بانک مرکزی ضرورتی ندارد.
- ۱۷- کاربرد ضمانت‌نامه‌های حسن انجام تعهدات، پیش‌پرداخت و استرداد کسور وجه الضمان، مخصوص قراردادهای پیمانکاری است و این قالب‌ها برای سایر انواع قراردادهای روابط پایه قابل استفاده نیستند.

نکات حائز اهمیت در صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی

- ۱- بررسی تقاضای صدور ضمانت‌نامه که الزاماً بایستی از طرف ضمانت‌خواه یا قائم مقام وی تکمیل و امضاء شده باشد.
- ۲- مدارک لازم برای احراز اهلیت، ضمانت‌خواه شامل مدارک شناسایی، اعتبار سنجی، اسناد مناقصه یا مزایده، ابلاغیه کارفرما یا درخواست ذی‌نفع، مجوزهای فعالیت مرتبط با موضوع ضمانت‌نامه مورد درخواست و استعلام از مبادی ذی‌ربط از جمله بانک مرکزی ج.ا.ا. اخذ گردد.
- ۳- رعایت ضوابط و مقررات پولشویی و تکمیل تعهدنامه مربوطه توسط ضمانت‌خواه الزامی است.
- ۴- صدور ضمانت‌نامه به استناد قراردادهای فاقد شماره، تاریخ، مشخصات ذی‌نفع، ضمانت‌خواه و امضای آنها یا قراردادهای مبهم و غیرقابل استناد، امکان پذیر نیست لیکن، در صورت ارائه پیش‌نویس قرارداد به همراه درخواست کتبی ذی‌نفع، صدور ضمانت‌نامه منعی ندارد مشروط بر اینکه به نحو مقتضی، از صدق رابطه پایه اطمینان حاصل گردد.
- ۵- مدت اعتبار استعلام وضعیت بدهی، تعهدات و چک برگشتی ضمانت‌خواه، ذینفعان واحد ضمانت‌خواه (بر اساس آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان) و ضامنین ۱۵ روز می‌باشد.
- ۶- بررسی‌های لازم به منظور حصول اطمینان از عدم انعقاد قرارداد صوری بین ضمانت‌خواه و ذی‌نفع ضمانت‌نامه (به ویژه در شرکت‌های همگروه با در نظر گرفتن مقررات ناظر بر شناسایی ذی‌نفعان واحد) الزامی است.
- ۷- قبل از صدور ضمانت‌نامه مفاد قرارداد اصلی به دقت مورد بررسی قرار گرفته و در مواردی که حسب مندرجات قرارداد، موضوع ضمانت‌نامه تضمین پرداخت مبلغ بابت دیون مسلم و قطعی شده ضمانت‌خواه تشخیص داده شود، برای کاهش ریسک مترتب بر صدور ضمانت‌نامه، نسبت به صدور ضمانت‌نامه در قالب تعهد پرداخت اقدام شود.
- ۸- صدور ضمانت‌نامه تعهد پرداخت به نفع مراجع قضایی، سازمان تأمین اجتماعی، سازمان امور مالیاتی، وزارت علوم تحقیقات و فن آوری، آژانس‌های مسافرتی، شهرداری و ..... با رعایت مندرجات دستورالعمل صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی به شرط تودیع حداقل بیست در صد سپرده نقدی (مطابق دستورالعمل فعلی) و اخذ وثایق و تضمینات کافی بابت مابقی مبلغ ضمانت‌نامه بلامانع است.
- ۹- در صورت پرداخت وجه ضمانت‌نامه، محاسبه و وصول وجه التزام تأخیر تأدیه دین بر اساس روش محاسباتی زیر و بر اساس نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار جهت اعطای تسهیلات در قالب عقود غیرمشارکتی به اضافه هشت درصد انجام خواهد شد.
- ۱۰- در صورت تقلیل وجه یا مدت ضمانت‌نامه، استرداد یا آزادسازی بخشی از وثایق و تضمینات و همچنین برگشت قسمتی از کارمزد دریافتی متناسب با مبلغ کاهش یافته امکان پذیر است.

۱۱- در مواردی که وثایق و تضمینات ضمانت‌خواه به هر دلیلی از جمله دستور مراجع قضایی جهت بازداشت اموال وی در معرض تضعیف یا تضييع قرار گرفته باشد، می‌بایست از تمدید مدت ضمانت‌نامه خودداری و در صورت پرداخت وجه ضمانت‌نامه، به قید فوریت اقدامات لازم برای وصول طلب بانک صورت پذیرد.

۱۲- اعطای تسهیلات یا صدور ضمانت‌نامه برای مشتریانی که بابت کارمزد تمدید ضمانت‌نامه به بانک بدهی دارند، ممنوع می‌باشد.

۱۳- در صورت ارائه لاشه ضمانت‌نامه قبل از سررسید توسط ضمانت‌خواه، قبل از ابطال ضمانت‌نامه و آزادسازی وثایق و تضمینات، ضروری است درخواست کتبی ذی‌نفع جهت ابطال ضمانت‌نامه نیز اخذ و به نحو مقتضی اصالت و صحت آن احراز شود.

۱۴- با توجه به اینکه پس از انقضای سررسید، ضمانت‌نامه از درجه اعتبار ساقط و باطل خواهد شد، در صورتی که ضمانت‌خواه به هر دلیل جهت ابطال ضمانت‌نامه به بانک مراجعه ننماید، وفق مقررات نسبت به ابطال ضمانت‌نامه اقدام و سپرده نقدی صدور ضمانت‌نامه به حساب ضمانت‌خواه منتقل می‌گردد.

۱۵- در صورت ابطال ضمانت‌نامه به هر علت، ابطال آن می‌بایست حتماً در سامانه‌های بانک و سامانه سپام نیز ثبت گردیده نموده و لاشه ضمانت‌نامه را در سوابق بایگانی و مراتب را بصورت کتبی به ذینفع ضمانت‌نامه اعلام نمایند.

۱۶- در مواردی که ضمانت‌نامه در قبال توثیق سپرده‌های سرمایه‌گذاری (کوتاه مدت/بلند مدت) صادر می‌شود، اصل قرارداد توثیق سپرده به صورت رسمی و در دفتر اسناد رسمی تنظیم گردد. در خصوص قراردادهای توثیق سپرده‌ای که به صورت عادی تنظیم می‌شوند، می‌بایست قرارداد توثیق به دقت تکمیل و شماره و تاریخ تنظیم آن به صورت دقیق در صدر آن درج گردیده در حساب انتظامی قراردادها ثبت شود.

۱۷- موجودی حساب‌هایی که با تنظیم قرارداد توثیق سپرده به منظور تضمین تعهدات مشتریان تودیع شده‌اند الزاماً می‌بایست تا سقف قرارداد توثیق سپرده و همزمان با تنظیم قرارداد به نفع بانک مسدود و مراتب در سوابق حساب مورد نظر به گونه‌ای درج گردد که کاربرانی که از سایر شعب نیز به حساب مورد وثیقه مراجعه می‌نمایند، از توثیق آن و مسدود بودن حساب به نفع بانک اطلاع پیدا نمایند.

۱۸- چنانچه اصل ضمانت‌نامه مفقود و مراتب توسط ذینفع یا ضمانت‌خواه به صورت کتبی به بانک منعکس گردد، در صورت تقاضای ذی‌نفع، المثنی ضمانت‌نامه با رعایت شرایط زیر صادر خواهد شد:

الف - تکمیل اقرارنامه مفقودی ضمانت‌نامه طبق دستورالعمل؛

ب - اخذ کارمزد مطابق تعرفه کارمزد خدمات بانکی.

حد اعتباری صدور ضمانت‌نامه‌های ریالی

مشتریان اعتباری

مشتریان اعتباری کسانی هستند که به اقتضای فعالیت اقتصادی خود در بخش‌های مختلف بازرگانی، خدماتی، تولیدی و... معمولاً در ردیف مشتریان دائمی و بلند مدت بانک قرار دارند و بخشی از نیازهای اعتباری خود را با استفاده از خدمات بانکی مرتفع می‌نمایند.

اینگونه مشتریان معمولاً طی دوره‌های متناوب، متناسب با میزان فعالیت خود در چارچوب ضوابط و مقررات بانک از تسهیلات و تعهدات بانک استفاده می‌نمایند.

حد اعتباری

ارائه خدمات اعتباری به مشتریان (خدمات قابل ارائه به صاحبان مشاغل مانند تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، تأمین مالی واحدهای بازرگانی، خدماتی و...، گشایش اعتبارات اسنادی و صدور انواع ضمانت‌نامه) مستلزم اعتبارسنجی، نیازسنجی و بررسی کامل وضعیت آنها می‌باشد که به طور قطع این فرآیند زمان‌بر و مستلزم صرف وقت زیادی خواهد بود.

در راستای کاهش مکاتبات متعدد و جلوگیری از اتلاف وقت و به منظور تسریع در ارائه خدمات به مشتریان و افزایش رضایت‌مندی آنها، متناسب با حجم فعالیت مشتریان دائمی، حد اعتباری تسهیلات کوتاه مدت (سرمایه در گردش)، حد اعتباری گشایش اعتبارات اسنادی (ارزی یا ریالی) و همچنین حد اعتباری صدور انواع ضمانت‌نامه به این دسته از مشتریان تخصیص داده می‌شود. حد اعتباری، سقف معینی از تسهیلات یا تعهدات است که در طول یک دوره معین (حداکثر یکسال) به مشتریان اعطاء و با در نظر گرفتن ضرورت سرعت عمل در انجام فرآیندهای صدور ضمانت‌نامه‌های بانکی و صدور ضمانت‌نامه در سریعترین زمان ممکن به مشتریان تخصیص داده می‌شود و در چارچوب حد اعتباری سالانه، نسبت به صدور ضمانت‌نامه برای مشتریان اعتباری اقدام می‌شود.

پس از تصویب حد اعتباری، وثایق و تضمینات مورد نیاز (مطابق مصوبه اعتباری) از مشتری اخذ و تا سررسید حد اعتباری (که معمولاً یکسال می‌باشد)، صرفاً با درخواست مشتری و دریافت مدارک و مستندات مورد نیاز (پیش فاکتور، قرارداد پایه و...) و دریافت استعلام مربوط به بدهی، تعهدات، چک برگشتی، بدون نیاز اخذ مصوبه جدید از ارکان اعتباری بالاتر، در کوتاهترین زمان ممکن نسبت به اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات به / برای مشتریان اعتباری اقدام می‌شود.

فصل ششم

ضمانت و پیوست‌ها

بانک ملی

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۲۲
شماره: ۰۰۱۷/۴۷۶۵۸/دستورالعمل
پیوست: دارد

ادارات امور و شعب

موضوع: دستورالعمل اصلاحی ناظر بر ضمانت نامه بانکی (ریالی)

با احترام، پیرو دستورالعمل شماره ۴۷۱۲۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۰۵ و در اجرای مفاد نامه شماره ۰۲/۵۵۵۶۸ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۱۰ اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (موجود در فایل الحاقی) به اطلاع می‌رساند: با توجه به مصوبه مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۹ شورای پول و اعتبار مبنی بر تجویز انتقال ضمانت‌نامه تعهد پرداخت در چارچوب تبصره ۲ ماده ۲۰ آئین نامه اجرایی ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی، تبصره ذیل به ماده ۶ دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه‌های ریالی الحاق گردیده است.

«تبصره: چنانچه در چارچوب آئین نامه اجرایی ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی، موضوع تصویب نامه شماره ۰۶/۸۳۸۰۶ت/۵۷۷۴۹ هـ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۲ هیئت محترم وزیران، مطالبات قراردادی توسط پذیرنده پذیرش شود و مطالبات موصوف به پشتوانه «ضمانت‌نامه تعهد پرداخت» تضمین شده باشد، انتقال ضمانت‌نامه تعهد پرداخت مذکور به پذیرنده مطالبات قراردادی مشروط به ثبت در سامانه‌های موضوع تبصره‌های ۱ و ۴ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مجاز است.»

براین اساس ویرایش جدید دستورالعمل ناظر بر ضمانت نامه های ریالی برای بهره‌برداری واحدها در فایل الحاقی قرار گرفته و تاکید می‌گردد در صورت تهیه زیرساخت‌های لازم، الزامات اجرایی انتقال ضمانت‌نامه‌های تعهد پرداخت براساس مستندات قانونی فوق‌الذکر با صدور دستورالعمل‌های تکمیلی متعاقباً اعلام خواهد شد.

نظارت بر حسن اجرای امور از سوی مسئولین محترم واحدها مورد انتظار است. (۳۲۸۰۲۰)

مسئول پاسخگو: کارشناس حقوقی (شماره تلفن: ۰۲۱-۶۰۹۹۲۴۱۴)

بناام خدا

بانک ملی ایران

اداره کل اعتبارات

دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه بانکی (ریالی)

خرداد ۱۴۰۲

بنام خدا

دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه بانکی (ریالی)

شورای پول و اعتبار در یک‌هزار و دویست و نهمین جلسه مورخ ۱۳۹۶/۰۷/۲۵ به استناد بند ۶ ماده ۱۴ و بند ب ماده ۱۱ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۸ تیر ۱۳۵۱ «دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه بانکی (ریالی)» را که از این پس به اختصار دستورالعمل نامیده می‌شود در ۶۵ ماده و ۱۹ تبصره به شرح ذیل تصویب نمود:

فصل اول - تعاریف و کلیات

ماده ۱- در این دستورالعمل عناوین زیر به جای عبارات مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۲- موسسه اعتباری: بانک، موسسه اعتباری غیربانکی یا شعبه موسسه اعتباری خارجی که به موجب قانون یا بامجاز بانک مرکزی تاسیس شده و تحت نظارت آن بانک قرار دارد.

۳- شعبه موسسه اعتباری خارجی: واحد عملیاتی از یک موسسه اعتباری خارجی که بامجاز بانک مرکزی و تحت نظارت آن بانک به انجام عملیات مجاز بانکی در جمهوری اسلامی ایران مبادرت دارد.

۴- ضمانت‌نامه بانکی: که در این دستورالعمل «ضمانت‌نامه» نامیده می‌شود، سندی است که به موجب آن موسسه اعتباری به طور غیرقابل برگشت متعهد می‌شود به محض اعلام و مطالبه هر میزان از وجه مندرج در آن توسط ذی‌نفع، بارعایت مفاد این دستورالعمل وجه مطالبه شده را به ذی‌نفع پرداخت نماید.

۵- ضمانت‌خواه: شخصی که تعهداتی را به موجب روابط پایه درقبال ذی‌نفع برعهده دارد و برای تضمین ایفای آن تعهدات، از موسسه اعتباری تقاضای صدور ضمانت‌نامه می‌نماید.

۶- ذی‌نفع: شخصی که ضمانت‌نامه به نفع وی صادر می‌شود.

۷- رویداد: واقعه‌ای است که طبق شرایط مندرج در ضمانت‌نامه، باوقوع آن، اعتبار ضمانت‌نامه خاتمه می‌یابد.

- ۸- **خاتمه اعتبار:** تاریخ یا رویدادی که طبق شرایط ضمانت‌نامه باوقوع شدن هریک از آنها (هرکدام که زودتر واقع شوند)، ضمانت‌نامه از درجه اعتبار ساقط می‌شود.
  - ۹- **مدت اعتبار:** فاصله زمانی تاریخ صدور تا خاتمه اعتبار ضمانت‌نامه.
  - ۱۰- **وجه ضمانت‌نامه:** مبلغی که در متن ضمانت‌نامه درج و قابل پرداخت به ذی‌نفع است.
  - ۱۱- **رابطه پایه:** قرارداد، شرایط مناقصه و مزایده یا هر رابطه حقوقی دیگری بین ضمانت‌خواه و ذی‌نفع که ضمانت‌نامه براساس آن صادر شده است.
  - ۱۲- **بدهی غیر جاری:** آن دسته از بدهی‌های اشخاص به موسسه اعتباری که مطابق بادستورالعمل طبقه‌بندی دارائی‌های موسسات اعتباری مصوب شورای پول و اعتبار درطبقات غیر جاری قرار می‌گیرد.
  - ۱۳- **عوامل قهری:** هر اتفاق خارج از کنترل موسسه اعتباری از جمله جنگ، سیل، زلزله و آتش سوزی که باعث توقف فعالیت‌های موسسه اعتباری می‌گردد.
  - ۱۴- **سامانه پیام‌رسانی الکترونیکی مالی (سپام):** سامانه‌ای که دربانک مرکزی راه‌اندازی شده و امکان تبادل تمامی پیام‌های مالی بین بانکی را به‌طور متمرکز و به صورت استاندارد فراهم می‌سازد.
- ماده ۲-** موسسه اعتباری صرفاً مجاز به صدور ضمانت‌نامه در قالب یکی از انواع زیر و طبق شرایط مندرج در این دستورالعمل می‌باشد:
- ۱- **ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه/ مزایده:** ضمانت‌نامه‌ای که به منظور ضمانت اجرای پیشنهادات ضمانت‌خواه در مناقصه یا مزایده صادر می‌شود.
  - ۲- **ضمانت‌نامه حسن اجرای تعهدات:** ضمانت‌نامه‌ای که به منظور موظف نمودن ضمانت‌خواه به اجرای دقیق صحیح و به موقع تعهدات مندرج در رابطه پایه در مقابل ذی‌نفع در انجام موضوع رابطه پایه صادر می‌شود.
  - ۳- **ضمانت‌نامه پیش‌پرداخت:** ضمانت‌نامه‌ای که به منظور حصول اطمینان ذی‌نفع از این امر که وجوه پیش‌پرداختی به ضمانت‌خواه به مصرف دیگری غیر از انجام تعهدات مندرج در رابطه پایه نمی‌رسد، صادر می‌گردد.
  - ۴- **ضمانت‌نامه استرداد کسور وجه الضمان (حسن انجام کار):** ضمانت‌نامه‌ای که به منظور حصول اطمینان ذی‌نفع از صحت کارانجام شده توسط ضمانت‌خواه، پس از تحویل قطعی موضوع رابطه پایه صادر می‌گردد.

۵- **ضمانت‌نامه تعهد پرداخت:** ضمانت‌نامه‌ای که به منظور قبول پرداخت دیون ضمانت‌خواه به ذی‌نفع در سررسید معین و مطابق با مفاد رابطه پایه، صادر می‌گردد.

۶- **ضمانت‌نامه گمرکی:** ضمانت‌نامه‌ای که به منظور تضمین تعویق یا تقسیط پرداخت حقوق ورودی صادر می‌شود.

تبصره: در شرایط خاص، موسسه اعتباری می‌تواند منوط به رعایت ضوابط مقرر در این دستورالعمل، ضمانت‌نامه برای اموری نظیر خدمت نظام وظیفه و جبران ضرر و زیان صادر نماید.

ماده ۳- موسسه اعتباری موظف است پیش از صدور ضمانت‌نامه، از موارد ذیل در حد عرف بانکداری اطمینان حاصل نماید:

۱- صوری نبودن موضوع رابطه پایه و احراز صدق آن؛

۲- مرتبط و متناسب بودن موضوع رابطه پایه بازمینه فعالیت ضمانت‌خواه؛

۳- احراز واجد شرایط بودن ضمانت‌خواه در خصوص موضوع رابطه پایه؛

۴- توجیه‌پذیر بودن موضوع رابطه پایه متناسب با زمینه فعالیت ذی‌نفع؛

۵- ضمانت‌نامه ابزاری برای دریافت تسهیلات نباشد؛

ماده ۴- موسسه اعتباری موظف است هر یک از انواع ضمانت‌نامه را صرفاً در دامنه کاربرد آنها مندرج در این دستورالعمل صادر نماید.

ماده ۵- استفاده از سایر عناوین ضمانت‌نامه برای صدور ضمانت‌نامه تعهدپرداخت مطلقاً ممنوع است.

ماده ۶- ضمانت‌نامه قابل انتقال و تنزیل نمی‌باشد. موسسه اعتباری موظف است عبارات «غیر قابل انتقال» و «غیر قابل تنزیل» را به صورت پس‌زمینه در فرم‌های خام تمامی نسخ ضمانت‌نامه که به سهولت قابل رویت باشد درج نماید.

تبصره- چنانچه در چارچوب «آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» موضوع تصویب‌نامه شماره ۸۳۸۰۶/ت/۵۷۷۴۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۲ هیئت محترم وزیران، مطالبات قراردادی توسط پذیرنده پذیرش شود و مطالبات موصوف به پشتوانه «ضمانت‌نامه تعهد پرداخت» تضمین شده باشد، انتقال ضمانت‌نامه تعهد پرداخت مذکور به پذیرنده مطالبات قراردادی مشروط به ثبت در سامانه‌های موضوع تبصره‌های ۱ و ۴ ماده ۳

«آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» مجاز است.^۱

فصل دوم - صدور ضمانت‌نامه

ماده ۷- موسسه اعتباری بنابه درخواست ضمانت‌خواه و پس از اخذ وثایق کافی از وی، می‌تواند اقدام به صدور ضمانت‌نامه نماید.

ماده ۸- موسسه اعتباری موظف است پیش از صدور ضمانت‌نامه، نسبت به اعتبارسنجی ضمانت‌خواه اقدام نماید.

ماده ۹- موسسه اعتباری موظف است پیش از صدور ضمانت‌نامه، از رعایت قانون و مقررات ناظر بر مبارزه با پول‌شویی و تامین مالی تروریسم به ویژه ضوابط شناسایی مشتریان درخصوص ضمانت‌خواه و ذی‌نفع اطمینان حاصل نماید.

ماده ۱۰- موسسه اعتباری مکلف است قبل از صدور ضمانت‌نامه، وضعیت بدهی غیر جاری و چک برگشتی ضمانت‌خواه را از «سامانه یک‌پارچه اطلاعاتی مشتریان» نزد بانک مرکزی استعلام نماید. درخصوص اشخاص حقوقی، استعلام یاد شده علاوه بر شخص حقوقی، شامل صاحبان امضاء مجاز و اعضای هیئت مدیره آن اشخاص نیز می‌گردد.

ماده ۱۱- صدور ضمانت‌نامه برای ضمانت‌خواه که دارای سابقه چک برگشتی رفع سوء اثر نشده یا بدهی غیر جاری نزد شبکه بانکی کشور می‌باشد ممنوع است.

ماده ۱۲- موسسه اعتباری ضمانت‌نامه را به استناد ماده ۱۰ قانون مدنی صادر می‌نماید. تعهدات ناشی از صدور ضمانت‌نامه از رابطه پایه و سایر روابط و قراردادهای مربوط مستقل بوده و اختلافات میان ضمانت‌خواه و ذی‌نفع یا ایرادات و ادعاهای مربوط به آنها در تعهد موسسه اعتباری به پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع، موثر نخواهد بود.

ماده ۱۳- حداکثر مدت اعتبار صدور ضمانت‌نامه یک‌سال می‌باشد.

ماده ۱۴- صدور ضمانت‌نامه‌ای که خود به خود و بدون درخواست کتبی ذی‌نفع قابل تمدید باشد، ممنوع است.

ماده ۱۵- به جز درج تاریخ یا قید گذشت زمان معینی، ضمانت‌نامه نباید حاوی شرطی باشد که نتوان برای احراز تحقق آن شرط، مدرکی ارائه کرد.

^۱ مصوب یکپهزار و سیصد و پنجاه و هشتمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۲/۱۹ شورای پول و اعتبار

تبصره - اسناد و مدارک موضوع این ماده باید به طور صریح در متن ضمانت‌نامه قید گردد.

ماده ۱۶ - صدور ضمانت‌نامه منوط به پرداخت سپرده نقدی ضمانت‌نامه حداقل معادل ۱۰ درصد مبلغ ضمانت‌نامه توسط ضمانت‌خواه می‌باشد.

تبصره ۱ - ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه و مزایده می‌تواند بدون سپرده نقدی باشد.

تبصره ۲ - سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌های تعهد پرداخت ۲۰ درصد وجه ضمانت‌نامه می‌باشد.

ماده ۱۷ - ضمانت‌نامه باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

۱- مشخصات و نشانی ضمانت‌خواه و ذی‌نفع؛

۲- نام موسسه اعتباری و مشخصات شعبه صادر کننده ضمانت‌نامه؛

۳- شماره، تاریخ و موضوع رابطه پایه که ضمانت‌نامه براساس آن صادر می‌شود؛

۴- شماره منحصر به فرد موضوع ماده ۱۸ این دستورالعمل؛

۵- وجه ضمانت‌نامه به عدد و حروف؛

۶- تاریخ صدور؛

۷- تاریخ خاتمه اعتبار؛

۸- رویداد خاتمه اعتبار (در صورت وجود)؛

۹- تمبر مالیاتی.

ماده ۱۸ - موسسه اعتباری موظف است پیش از صدور ضمانت‌نامه، نسبت به ثبت آن در سامانه سپام و اخذ شماره منحصر به فرد از سامانه مزبور اقدام نماید.

تبصره - مجوز صدور ضمانت‌نامه برای موسسه اعتباری که نسبت به ثبت صدور و سایر الزامات قید شده در این دستورالعمل در خصوص ضمانت‌نامه‌های صادره در سامانه سپام اقدام ننماید، از سوی بانک مرکزی لغو خواهد شد.

ماده ۱۹ - به استثنای نسخه اصلی ضمانت‌نامه که مختص ذی‌نفع است، سایر نسخ آن باید به عبارت «غیرقابل مطالبه» ممهور گردد.

فصل دوم _ اصلاحیه ضمانت‌نامه

ماده ۲۰ - صدور اصلاحیه ضمانت‌نامه منوط به ارائه درخواست کتبی ذی‌نفع / ضمانت‌خواه در طول مدت اعتبار ضمانت‌نامه و طی مراحل زیر می‌باشد:

۱- موسسه اعتباری موظف است پس از دریافت تقاضای اصلاحیه، موافقت یا عدم موافقت خود را با اعمال اصلاحیه به درخواست کننده اعلام نماید.

۲- موسسه اعتباری در صورت موافقت با اعمال اصلاحیه مورد درخواست ذی‌نفع / ضمانت‌خواه، موظف است جزئیات مربوط به اصلاحیه مزبور را جهت اخذ موافقت کتبی، به طرف دیگر ضمانت‌نامه ابلاغ نماید.

۳- در صورت موافقت کتبی طرف دیگر با اعمال اصلاحیه، موسسه اعتباری باید اصلاحیه مزبور را صادر نماید.

ماده ۲۱- موسسه اعتباری موظف است پیش از صدور اصلاحیه‌ای که منجر به به افزایش وجه ضمانت‌نامه می‌شود، نسبت به تعدیل وثایق مطابق با مواد ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ این دستورالعمل اقدام نماید.

ماده ۲۲- صدور اصلاحیه ناشی از پرداخت بخشی از وجه ضمانت‌نامه، سررسید شدن تاریخ یا واقع شدن شرایط مندرج در متن ضمانت‌نامه، از طی مراحل مذکور در ماده ۲۰ مستثنی بوده و باید مطابق با مفاد ضمانت‌نامه، شرایط مذکور در متن ضمانت‌نامه و مقررات این دستورالعمل صورت پذیرد.

ماده ۲۳- موسسه اعتباری موظف است صدور هرگونه اصلاحیه ضمانت‌نامه، ناشی از درخواست ذی‌نفع / ضمانت‌خواه، پرداخت وجه بخشی از ضمانت‌نامه یا سررسید شدن تاریخ یا واقع شدن شرایط مندرج در متن ضمانت‌نامه را در سامانه سپام ثبت نماید.

ماده ۲۴- صدور هرگونه اصلاحیه ضمانت‌نامه، مطابق ضوابط و مقررات زمان صدور اصلاحیه امکان‌پذیر می‌باشد.

فصل چهارم _ تمدید ضمانت‌نامه

ماده ۲۵- تمدید ضمانت‌نامه صرفاً با ارائه درخواست مجزا توسط ذی‌نفع، حداکثر به مدت یک‌سال در هر نوبت امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۲۶- موسسه اعتباری می‌تواند ضمانت‌نامه را صرفاً با رعایت ضوابط و مقررات و شرایط زیر تمدید نماید:

۱- درج متن زیر در ضمانت‌نامه و تکمیل آن در زمان صدور ضمانت‌نامه:

«این ضمانت‌نامه بنا به درخواست کتبی **عنوان ذی‌نفع** واصله تا قبل از پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار، قابل تمدید می‌باشد و در صورتی که **عنوان موسسه اعتباری** قبل از خاتمه اعتبار

این ضمانت‌نامه، نتواند یا نخواهد مدت آن را تمدید کند یا عنوان ضمانت خواه به هرنحو موجب این تمدید را فراهم نسازد، عنوان موسسه اعتباری متعهد است در صورت مطابق بودن درخواست مطالبه وجه ضمانت‌نامه توسط ذی‌نفع، وجه ضمانت‌نامه را در وجه یا به حواله کرد عنوان ذی‌نفع پرداخت کند.»

۲- وصول درخواست کتبی ذی‌نفع مبنی بر تمدید ضمانت‌نامه صرفاً تا پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار.

۳- تعدیل وثایق با رعایت شرایط مندرج در مواد ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ این دستورالعمل.

تبصره- تمدید ضمانت‌نامه در هر حال منوط به موافقت موسسه اعتباری است.

ماده ۲۷- موسسه اعتباری موظف است تمدید ضمانت‌نامه را در سامانه پیام ثبت نماید.

ماده ۲۸- تمدید ضمانت‌نامه، مطابق ضوابط و مقررات زمان تمدید امکان‌پذیر است.

ماده ۲۹- موسسه اعتباری نباید به درخواست‌های تمدید ضمانت‌نامه و اصله پس از پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار ترتیب اثر دهد.

فصل پنجم _ مطالبه و پرداخت وجه ضمانت‌نامه

ماده ۳۰- مطالبه تمام یا بخشی از وجه ضمانت‌نامه، باید با ارائه درخواست کتبی ذی‌نفع تا پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار و با رعایت کامل شرایط مندرج در ضمانت‌نامه صورت گیرد.

تبصره- موسسه اعتباری موظف است مطالبه تمام یا بخشی از وجه ضمانت‌نامه توسط ذی‌نفع را در سامانه پیام ثبت نماید.

ماده ۳۱- چنانچه ضمانت‌نامه متضمن شرطی دال بر ارائه اسناد و مدارک نباشد، در صورت مطالبه وجه ضمانت‌نامه توسط ذی‌نفع، موسسه اعتباری موظف است به محض وصول درخواست مطالبه، وجه مورد درخواست ذی‌نفع را که بیش از وجه ضمانت‌نامه نمی‌باشد، ابتدا از محل سپرده نقدی و سایر سپرده‌های ضمانت‌خواه نزد موسسه اعتباری و در صورت عدم تکافو، از محل منابع موسسه اعتباری، به ذی‌نفع پرداخت نماید و مراتب را در سامانه پیام ثبت کند.

ماده ۳۲- در صورت مطابق نبودن درخواست مطالبه با مفاد ضمانت‌نامه، موسسه اعتباری موظف است مراتب را به همراه دلایل رد درخواست، حداکثر تا پایان وقت اداری روز بعد و چنانچه روز بعد مصادف با خاتمه اعتبار باشد، تا پایان وقت اداری همان روز به صورت مکتوب به ذی‌نفع اعلام نماید و مراتب را در سامانه پیام ثبت نماید.

ماده ۳۳- چنانچه ضمانت‌نامه متضمن شرطی دال بر ارائه اسناد و مدارک باشد، در صورت مطالبه وجه ضمانت‌نامه توسط ذی نفع، موسسه اعتباری موظف است حداکثر ظرف مدت پنج روز کاری بعد از تاریخ وصول درخواست مطالبه به همراه مدارک و مستندات مربوط، آنها را بررسی نماید. در صورت مطابق بودن درخواست مطالبه و ظاهر اسناد و مدارک با مفاد ضمانت‌نامه در حد عرف بانکداری، موسسه اعتباری موظف است وجه مورد درخواست ذی نفع را که بیش از وجه ضمانت‌نامه نمی‌باشد، ابتدا از محل سپرده نقدی و سایر سپرده‌های ضمانت‌خواه نزد موسسه اعتباری و در صورت عدم تکافو، از محل منابع موسسه اعتباری، به ذی نفع پرداخت نماید و مراتب را در سامانه سپام ثبت کند.

ماده ۳۴- در صورت مطابق نبودن درخواست مطالبه یا ظاهر اسناد و مدارک با مفاد ضمانت‌نامه، موسسه اعتباری موظف است مراتب را به همراه دلایل رد درخواست بدون تاخیر و حداکثر تا پایان وقت اداری آخرین روز مهلت پنج روزه بررسی، به صورت مکتوب به ذی نفع اعلام نموده و مراتب را در سامانه سپام ثبت نماید. در صورت عدم اعلام مراتب فوق ظرف مهلت پنج روزه مزبور، موسسه اعتباری مکلف است وجه مورد درخواست ذی نفع را که بیش از وجه ضمانت‌نامه نمی‌باشد، ابتدا از محل سپرده نقدی و سایر سپرده‌های ضمانت‌خواه نزد موسسه اعتباری و در صورت عدم تکافو، از محل منابع موسسه اعتباری، به ذی نفع پرداخت نماید و مراتب را در سامانه سپام ثبت کند.

تبصره ۱- چنانچه اسناد و مدارک موضوع این ماده کمتر از پنج روز مانده به خاتمه اعتبار یا در روز خاتمه اعتبار ضمانت‌نامه به موسسه اعتباری ارائه گردد، این امر تاثیری در مدت پنج روزه بررسی ظاهر اسناد و مدارک ندارد و این مدت کمتر نخواهد شد.

تبصره ۲- موسسه اعتباری موظف است برای اطلاع ذی نفع، موضوع مهلت پنج روزه بررسی مطابق بودن درخواست مطالبه و ظاهر اسناد و مدارک با مفاد ضمانت‌نامه و همچنین موضوع تبصره یک این ماده را به نحو مقتضی در ظهر ضمانت‌نامه مربوط قید نماید.

ماده ۳۵- در صورتی که موسسه اعتباری درخواست مطالبه ذی نفع را مردود اعلام نماید، موظف است درخواست‌های مجدد ارائه شده تا پایان وقت اداری روز خاتمه اعتبار از سوی ذی نفع، مبنی بر مطالبه وجه ضمانت‌نامه را براساس مفاد این دستورالعمل بررسی نماید.

ماده ۳۶- چنانچه پرداخت وجه ضمانت‌نامه طی چند نوبت مدنظر باشد، موسسه اعتباری ضمن رعایت مواد ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ این دستورالعمل، موظف است وثایقی را از ضمانت‌خواه اخذ نماید که متناسب با وجوه قابل پرداخت، قابل تفکیک یا تقسیم باشد.

ماده ۳۷- چنانچه پرداخت وجه ضمانت‌نامه صرفاً برای یک بار مدنظر باشد، موسسه اعتباری موظف است در متن ضمانت‌نامه قید نماید که پرداخت وجه ضمانت‌نامه صرفاً برای یک بار امکان‌پذیر بوده و پرداخت وجه به دفعات ممنوع است.

ماده ۳۸- برای مطالبه تمام یا بخشی از وجه ضمانت‌نامه، ارائه نسخه اصلی ضمانت‌نامه از سوی ذی‌نفع به موسسه اعتباری الزامی است.

تبصره- چنانچه به هر دلیل ارائه اصل ضمانت‌نامه امکان‌پذیر نباشد، در صورت صلاحدید موسسه اعتباری، پرداخت وجه مورد مطالبه صرفاً پس از ارائه تعهدنامه براساس متن پیوست ۲ این دستورالعمل امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۳۹- موسسه اعتباری موظف است پس از پرداخت بخشی از وجه ضمانت‌نامه، نسبت به صدور اصلاحیه وجه آن اقدام نماید.

ماده ۴۰- موسسه اعتباری موظف است بلافاصله پس از پرداخت تمام یا بخشی از وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع، مراتب را علاوه بر روش مکتوب از سایر طرق به ضمانت‌خواه، جهت پرداخت وجه مذکور به موسسه اعتباری ابلاغ نماید.

تبصره- چنانچه ضمانت‌خواه، وجه پرداختی به ذی‌نفع را به موسسه اعتباری بازپرداخت نمود، موسسه اعتباری موظف است مراتب را به همراه تاریخ پرداخت وجه توسط ضمانت‌خواه، در سامانه پیام ثبت نماید.

فصل ششم _ ابطال و خاتمه ضمانت‌نامه

ماده ۴۱- ضمانت‌نامه در موارد زیر باطل می‌شود:

- ۱- واقع شدن «خاتمه اعتبار» اعم از وقوع رویداد یا تاریخ (هرکدام زودتر واقع شود)؛
  - ۲- به موجب اعلام کتبی ذی‌نفع مبنی بر انصراف از مطالبه کل وجه ضمانت‌نامه یا ابطال آن؛
  - ۳- هنگامی که در اثر صدور «اصلاحیه‌های کاهش وجه ضمانت‌نامه» وجه ضمانت‌نامه به صفر برسد؛
  - ۴- هنگامی که وجه ضمانت‌نامه در اثر پرداخت به صفر برسد؛
- تبصره-** موسسه اعتباری موظف است ابطال و خاتمه اعتبار ضمانت‌نامه را حسب مورد در سامانه پیام ثبت نماید.

ماده ۴۲- چنانچه «خاتمه اعتبار» ضمانت‌نامه منوط به وقوع رویدادی گردد، لازم است اسناد و مدارک مربوط به رویداد منجر به «خاتمه اعتبار» در متن ضمانت‌نامه مشخص شود.

ماده ۴۳- در صورت ارائه اسناد و مدارک موضوع ماده ۴۲، موسسه اعتباری موظف است حداکثر ظرف مدت پنج روز کاری بعد از ارائه اسناد و مدارک، ظاهر اسناد و مدارک ارائه شده را با مفاد ضمانت‌نامه در حد عرف بانکداری تطابق داده و در صورتی که ظاهر اسناد و مدارک ارائه شده را مطابق تشخیص دهد، بارعایت مفاد این دستورالعمل، ضمانت‌نامه را باطل اعلام نموده، مراتب را در سامانه پیام ثبت نماید و نسبت به آزادسازی وثایق ضمانت‌خواه اقدام کند.

ماده ۴۴- چنانچه خاتمه اعتبار با روز تعطیلی رسمی کشور مصادف شود، روز کاری بعد از تعطیل، به عنوان روز خاتمه اعتبار تلقی می‌گردد.

فصل هفتم _ وثایق

ماده ۴۵- موسسه اعتباری مکلف است قبل از صدور ضمانت‌نامه باتوجه به اهلیت و توان اعتباری ضمانت‌خواه، وثایق لازم و کافی از وی اخذ نماید.

ماده ۴۶- نوع و میزان وثایق بابت صدور انواع ضمانت‌نامه، براساس ضوابطی تعیین خواهد شد که هیات مدیره موسسه اعتباری تعیین و ابلاغ می‌نماید. هیات مدیره موسسه اعتباری موظف است وثایق موضوع این ماده را به نحوی تعیین نماید که معتبر، سهل‌البیع، قابل نقل و انتقال، از درجه نقد شوندگی بالا برخوردار و بلامعارض باشد تا در صورت عدم ایفای تعهدات از سوی ضمانت‌خواه، حقوق موسسه اعتباری در حداقل زمان و با کمترین هزینه استیفاء شود.

تبصره- در صورت اخذ سپرده‌های ارزی (سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز، سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار یا گواهی سپرده مدت‌دار ویژه سرمایه‌گذاری عام و خاص) به عنوان وثیقه ضمانت‌نامه صادره، موسسه اعتباری موظف است برای تعیین معادل ریالی این سپرده‌ها، از نرخ اعلام شده توسط بانک مرکزی در تاریخ اخذ وثیقه استفاده نماید.

ماده ۴۷- موسسات اعتباری موظفند وجه موجود در حساب سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار یا سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز، اعم از ریالی و ارزی که به عنوان وثیقه ضمانت‌نامه در نظر گرفته شده است، به نفع موسسه اعتباری صادر کننده ضمانت‌نامه، به میزان وثیقه مورد نظر در حساب‌های ذی‌ربط مسدود نمایند.

ماده ۴۸ - در صورتی که:

۱- وجه ضمانت‌نامه به موجب پرداخت بخشی از آن کاهش یابد و ضمانت‌خواه وجه مزبور را پرداخت نماید، موسسه اعتباری می‌تواند بنا به درخواست ضمانت‌خواه، بخشی از وثایق را متناسب با وجوه پرداختی، با رعایت مواد ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ این دستورالعمل آزاد نماید.

۲- وجه ضمانت‌نامه حسب شرایط مندرج در آن یا به درخواست ذی‌نفع / ضمانت‌خواه کاهش یابد، موسسه اعتباری می‌تواند بنابه درخواست ضمانت‌خواه، بخشی از وثایق را متناسب با وجوه پرداختی، با رعایت مواد ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ این دستورالعمل آزاد نماید.

تبصره - آزادسازی وثایق غیرمنقول در اجرای این ماده، منوط به تشخیص موسسه اعتباری خواهد بود.

ماده ۴۹ - آزادسازی وثایق ضمانت‌خواه در موارد یک الی سه ماده ۴۱ منوط به ارائه اصل ضمانت‌نامه می‌باشد.

تبصره - چنانچه به هردلیل ارائه اصل ضمانت‌نامه امکان‌پذیر نباشد، موسسه اعتباری می‌تواند صرفاً پس از ارائه تعهدنامه براساس متن پیوست یک این دستورالعمل توسط ضمانت‌خواه، وثایق را آزاد نماید.

ماده ۵۰ - در صورت پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع، چنانچه حداکثر ظرف مدت یک هفته از تاریخ ابلاغ موضوع ماده ۳۹ این دستورالعمل، ضمانت‌خواه وجه مذکور را به موسسه اعتباری پرداخت ننماید، موسسه اعتباری موظف است نسبت به وصول و استیفای مطالبات از ضمانت‌خواه از محل وثایق اقدام نماید.

ماده ۵۱ - بانک مرکزی می‌تواند نوع و میزان وثایق را مورد بازنگری قرارداده و مراتب را به موسسات اعتباری ابلاغ نماید.

فصل هشتم _ سایر مقررات

ماده ۵۲ - موسسه اعتباری مجاز به صدور ضمانت‌نامه برای تضمین تسهیلات یا تعهدات اعطایی / ایجاد شده خود نمی‌باشد.

تبصره ۱- صدور ضمانت‌نامه برای تضمین تسهیلات / تعهدات اعطایی / ایجادشده توسط سایر موسسات اعتباری منوط به دریافت صددرصد وجه ضمانت‌نامه به صورت سپرده نقدی از ضمانت‌خواه خواهد بود.

تبصره ۲- صدور ضمانت‌نامه ریالی به عنوان وثیقه تعهدات و تسهیلات ارزی تحت هر عنوان ممنوع است.

ماده ۵۳- در مواردی که برای ضمانت‌نامه‌های صادره جهت تضمین معاملات دولتی که ذی نفع آنها دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی می‌باشند مقررات خاص وجود داشته باشد، این ضمانت‌نامه‌ها صرفاً در موارد یاد شده تابع مقررات خاص خود می‌باشد.

ماده ۵۴- صدور ضمانت‌نامه‌ای که ضمانت‌خواه و ذی نفع آن اشخاص غیردولتی می‌باشند، منوط به اخذ مجوز از ادارات مرکزی ذی‌ربط در موسسه اعتباری صادرکننده ضمانت‌نامه می‌باشد.

ماده ۵۵- چنانچه ضمانت‌نامه متضمن شرطی دال بر ارائه اسناد و مدارک باشد، موسسه اعتباری بر مبنای ظاهر اسناد و مدارک ارائه شده در حد عرف بانکداری عمل می‌نماید و هیچ‌گونه تعهد یا مسئولیتی در این خصوص از جمله موارد زیر ندارد:

۱- اصالت هرگونه امضاء مدارک، اسناد و اطلاعات ارائه شده؛

۲- هرگونه اظهارات کلی یا خاص در خصوص مدارک و اسناد ارائه شده؛

۳- وجود کالا یا خدمات و همچنین شرح، مقدار، وزن، کیفیت، بسته‌بندی، تحویل و ارزش آنها و سایر کارهای اجرایی یا آماری که در اسناد و مدارک به آنها اشاره شده است؛

۴- حسن نیت، فعل یا ترک فعل، اعتبار مالی و شخصی صادرکننده اسناد و مدارک.

ماده ۵۶- در صورت وقوع عوامل قهری و تعطیلی موسسه اعتباری در طول مدت اعتبار، چنانچه فعالیت موسسه اعتباری پس از خاتمه اعتبار آغاز شود، ضمانت‌نامه از زمان آغاز فعالیت موسسه اعتباری به مدت سی روز معتبر خواهد بود. همچنین اگر پرداخت وجه ضمانت‌نامه به دستور مقام قضایی متوقف شود، در صورتی که نظر مقام قضایی مبنی بر بلامانع بودن پرداخت وجه ضمانت‌نامه پس از خاتمه اعتبار اعلام گردد، ضمانت‌نامه بانکی از زمان اعلام مقام قضایی به مدت سی روز معتبر خواهد بود.

تبصره - موسسه اعتباری موظف است تمدید اعتبار ضمانت‌نامه موضوع این ماده را حسب مورد در سامانه پیام ثبت نماید.

ماده ۵۷ - چنانچه ذی‌نفع پیش از تاریخ تعطیلی موسسه اعتباری به سبب بروز عوامل قهری یا پیش از تاریخ وصول دستور مقام قضایی مبنی بر عدم پرداخت، «درخواست مطالبه وجه ضمانت‌نامه» را به موسسه اعتباری ارائه نموده باشد، موسسه اعتباری موظف است حسب مورد پس از آغاز فعالیت یا اعلام مقام قضایی مبنی بر بلامانع بودن پرداخت، ضمن رعایت مواد ۳۱ و ۳۲ و ۳۳ و ۳۴ این دستورالعمل، در صورت مطابق بودن درخواست مطالبه، وجه ضمانت‌نامه را به ذی‌نفع پرداخت نماید.

ماده ۵۸ - کارمزدهای مربوط به ضمانت‌نامه تابع نرخ‌های کارمزد ابلاغی بانک مرکزی خواهد بود.

ماده ۵۹ - موسسه اعتباری موظف است در صورت پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع، وجه التزام تاخیر تادیه دین را از تاریخ پرداخت و وجه ضمانت‌نامه، براساس نرخ‌های اعلامی بانک مرکزی در روز پرداخت به ذی‌نفع نسبت به مانده پرداخت نشده وجه ضمانت‌نامه از سوی ضمانت‌خواه به موسسه اعتباری، محاسبه و از ضمانت‌خواه اخذ نماید.

ماده ۶۰ - موسسه اعتباری موظف به طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌ای در پایگاه اطلاع‌رسانی خود می‌باشد به نحوی که ذی‌نفع بامراجعه به سامانه مذکور و درج شماره منحصر به فرد ضمانت‌نامه و شناسه / کد ملی، به مشخصات ضمانت‌نامه صادره دسترسی داشته و اصالت ضمانت‌نامه صادره مورد تأیید قرار گیرد.

تبصره - موسسه اعتباری موظف است جهت آگاهی ذی‌نفع، موضوع و نحوه امکان بررسی اصالت ضمانت‌نامه را به نحو مقتضی در ظهر ضمانت‌نامه قید نماید.

ماده ۶۱ - ایجاد هرگونه تعهدات یا اعطای هر نوع تسهیلات به ضمانت‌خواه از زمان پرداخت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع از سوی موسسه اعتباری تا زمان وصول کل مطالبات از ضمانت‌خواه بابت وجه ضمانت‌نامه به ذی‌نفع از سوی هر یک از موسسات اعتباری ممنوع است.

ماده ۶۲ - تخلف از مفاد این دستورالعمل توسط موسسه اعتباری، موجب اعمال مجازات‌های انتظامی موضوع ماده ۴۴ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱ و مجازات‌های مصرح در سایر قوانین و مقررات می‌باشد.

ماده ۶۳ - بانک مرکزی موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل، شیوه‌نامه اجرایی نحوه استفاده از سامانه پیام‌رسانی الکترونیکی مالی (سپام) را در خصوص ضمانت‌نامه‌های بانکی تهیه و برای اجرا به شبکه بانکی کشور ابلاغ نماید.

ماده ۶۴- این دستورالعمل از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا بوده و از آن تاریخ صدور هرگونه ضمانت‌نامه توسط موسسات اعتباری منوط به رعایت کامل مفاد این دستورالعمل است. ضمانت‌نامه‌های موجود که براساس مقررات قبل صادر شده‌اند تا سررسید نهایی به اعتبار خود باقی بوده و تمدید این ضمانت‌نامه‌ها تابع مقررات زمان تمدید می‌باشد.

ماده ۶۵- از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل، بخش مربوط به صدور ضمانت‌نامه در آئین‌نامه صدور ضمانت‌نامه و ظهر نویس از طرف بانک‌ها و سایر مقررات مغایر با این دستورالعمل منسوخ اعلام می‌گردد.

بنام خدا

متن تعهدنامه از ضمانت‌خواه

اینجانب
ضمانت‌خواه ضمانت‌نامه شماره
متعهد
می‌گردم چنانچه با عدم ارائه اصل ضمانت‌نامه از ناحیه اینجانب / ذی‌نفع به هر نحوی از انحاء
موجبات سوء استفاده از آن ایجاد و منافع بانک
به خطر افتد، عهده‌دار جبران
ضرر و زیان وارده بوده و بانک محق به استیفاء حقوق تضییع شده به هر نحو و کیفیت است.

امضاء

بنام خدا

متن تعهدنامه از ذی نفع

اینجانب
ذی نفع ضمانت‌نامه شماره
متعهد
می‌گردم چنانچه با عدم ارائه اصل ضمانت‌نامه از ناحیه اینجانب به هر نحوی از انحاء موجبات
سوء استفاده از آن ایجاد و منافع بانک
به خطر افتد، عهده‌دار جبران ضرر و
زیان وارده بوده و بانک
محق به استیفاء حقوق تضییع شده به هر نحو و
کیفیت است.

امضاء

تجهیزات یا تأسیسات انجام می‌گیرد تا با این کار قابلیت اطمینان و در دسترس بودن آنها افزایش یابد.

ق - تعمیرات: خدمتی شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها که بر روی مستحذات، سامانه‌ها، ماشین‌آلات، تجهیزات یا تأسیسات یا وسیله‌ای که دچار افت کارایی یا از کارافتادگی شده است انجام می‌شود تا به حالت قابل بهره‌برداری بازگردند و برای انجام وظیفه‌ای که به آن محول شده است، دوباره آماده شوند.

ک - ماشین‌آلات: مجموعه‌ای از قطعات، تجهیزات یا اجزای مرتبط که حداقل یکی از آنها متحرک بوده و دارای محرک و مهارکننده مناسب است و به منظور کاربرد مخصوصی به ویژه فرآوری، پردازش، عمل‌آوری، حرکت، ساخت، تولید، احداث یا نصب به یکدیگر متصل شده‌اند.

گ - ماشین‌آلات سفارشی: ماشین‌آلاتی که سازنده طبق سفارش کارفرما برای کاربرد خاصی می‌سازد یا از طریق اعمال تغییراتی طبق سفارش کارفرما آن را آماده‌ی استفاده‌ی خاص می‌سازد.

ل - ماشین‌آلات آماده: ماشین‌آلاتی که به صورت آماده قبلاً تولید شده و برای استفاده‌های عمومی آماده عرضه یا تحویل می‌شود.

م - اعتبار اسنادی: سندی الزام‌آوری که با تنظیم و مبادله آن، کارفرما (خریدار) از بانک درخواست می‌کند تا انجام مراحل پرداخت به فروشنده بابت کالای ارسالی یا خدمت انجام شده را طبق قرارداد و پس از تایید وی تعهد کند.

ماده ۳ - کارکرد تضامین به شرح زیر است:

الف - تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار.

ب - تضمین قراردادهای که شامل موارد زیر است:

۱ - تضمین انجام تعهدات

۲ - تضمین پیش‌پرداخت

۳ - تضمین حسن اجرای کار

ماده ۴ - ضمانت‌نامه‌های مقرر در آیین‌نامه به شرح زیر می‌باشد:

الف - ضمانت‌نامه بانکی و یا ضمانت‌نامه‌های صادره از سوی مؤسسات اعتباری غیربانکی که دارای مجوز فعالیت از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هستند.

ب - اصل فیش واریز وجه نقد به حساب سپرده بانکی مجاز.

پ - ضمانت‌نامه صادره توسط مؤسسات بیمه‌گر دارای مجوز لازم برای فعالیت و صدور ضمانت‌نامه از سوی بیمه مرکزی ایران.

ت - سفته با امضای صاحبان امضای مجاز همراه با مهر برای اشخاص حقوقی معادل هشتاد درصد ارزش اسمی آن.

ث - گواهی خالص مطالبات قطعی تأیید شده قراردادهای از سوی دستگاه‌های اجرایی و ذی‌حسابان مربوط برای همان دستگاه اجرایی مطابق کاربرگ‌های پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است.

ج - اوراق مشارکت بی‌نام تضمین شده بانک‌ها و دولت با قابلیت بازخرید قبل از سررسید (موضوع قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت).

چ - وثیقه ملکی معادل هشتاد و پنج درصد ارزش کارشناسی رسمی آن.

ح - ضمانت‌نامه‌های صادره توسط صندوق‌های ضمانت دولتی که به موجب قانون تأسیس شده یا می‌شوند و طبق اساسنامه فعالیت می‌نمایند.

خ - ضمانت‌نامه‌های صادره توسط صندوق نوآوری و شکوفایی و صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی موضوع ماده (۱۰۰) قانون برنامه سوم توسعه و ماده (۴۵) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۴۴) قانون رفع موانع رقابت‌پذیری و ارتقای نظام مالی کشور - مصوب ۱۳۹۴ - و در چارچوب اساسنامه‌های نمونه موضوع تصویب‌نامه‌های شماره ۲۴۷۲۴/۶۲۷۲۴ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۸ و شماره ۷۵۵۹۳/ت/۵۲۲۳۲ مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۱ و در چارچوب دستورالعملی که با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تأیید رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور می‌رسد.

تبصره ۱ - برای پذیرش گواهی موضوع بند (ث) این ماده به عنوان تضمین، لازم است برگه (فرم) تأییدیه طبق نمونه پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است، تکمیل و در ذیحسابی و یا امور مالی دستگاه مناقصه‌گزار نگهداری و در حساب‌ها اعمال گردد.

تبصره ۲ - اشخاص برای دریافت مطالبات خود باید به جای تضمین مورد بحث، تضمین قابل قبول (یک یا ترکیبی از تضمین نوع (الف)، (ب)، (ج) و (ح) ماده (۴) به دستگاه اجرایی بسپارند.

تبصره ۳ - اوراق مشارکت مورد تضمین باید به ذی‌حساب یا مدیر امور مالی دستگاه اجرایی تحویل شود. ذی‌حساب یا مدیر امور مالی، حسب مورد عملیات حسابداری مربوط را در دفاتر مالی ثبت می‌کند و مسئولیت حفظ و نگهداری اوراق مذکور را بر عهده دارد.

تبصره ۴ - اوراق مشارکت مورد وثیقه باید به مبلغ اسمی آن‌ها به عنوان تضمین پذیرفته شود.

ماده ۵ - در معاملات خرید انواع کالا و ماشین‌آلات، تضمین‌ها شامل تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار و حسب مورد تضمین انجام تعهدات، تضمین پیش‌پرداخت و تضمین حسن اجرای کار است که مبلغ آنها به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف - تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: مبلغ تضمین برحسب درصدی از برآورد خرید به شرح جدول شماره (۱) تعیین می‌شود:

جدول شماره (۱) - مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار خرید کالا و ماشین‌آلات آماده و سفارشی

مبلغ برآورد	تا (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰) تا (۲۰۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰۰) برابر سقف معاملات متوسط
درصد	۵	۲	۱
نوع تضمین	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)	تضمین معتبر شرکت در فرآیند ارجاع کار، به صورت یک یا ترکیبی از تضمین‌های موضوع بندهای (الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح) ماده (۴) می‌باشد.	

ب - تضمین انجام تعهدات: مبلغ تضمین انجام تعهدات در معاملات خرید کالا و ماشین‌آلات آماده ده درصد مبلغ معامله و در معاملاتی که موضوع آن خرید ماشین‌آلات سفارشی (از اشخاصی که تعهد ساخت و فروش را می‌پذیرند) است به میزان حداقل پنج درصد مبلغ معامله می‌باشد. تضمین معتبر برای انجام تعهدات برحسب درصدی از مبلغ معامله به شرح جداول شماره (۲) و (۳) می‌باشد:

جدول شماره (۲) - مبلغ تضمین انجام تعهدات در معاملات خرید کالا و ماشین‌آلات آماده

مبلغ برآورد	تا (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط
درصد	۱۰	۵
نوع تضمین	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (ت)، (ث)، (ج)، (چ) و (ح)

جدول شماره (۳) - مبلغ تضمین انجام تعهدات در معاملات خرید ماشین‌آلات سفارشی (ساخت ماشین‌آلات)

مبلغ برآورد	تا (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط
درصد	۵	۲/۵
نوع تضمین	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (ت)، (ث)، (ج)، (چ) و (ح)

مهلت‌های مناقصه‌گر برای ارائه تضمین انجام تعهدات و امضای قرارداد باید در اسناد ارجاع کار تصریح شود. مهلت مناقصه‌گزار در امضا و ابلاغ قرارداد حداکثر تا پایان مدت اعتبار پیشنهادها است.

تبصره ۱ - در خرید کالا و ماشین‌آلات آماده، چنانچه تحویل کل موضوع معامله به کارفرما طبق مشخصات فنی به صورت یکجا در قبال دریافت مبلغ و با ارائه تضامین کیفیت (گارانتی) لازم صورت پذیرد، ارائه تضمین انجام تعهدات ضرورت ندارد.

تبصره ۲ - در معاملات خرید کالا و ماشین‌آلات آماده به میزان تضمین انجام تعهدات، از کالای مورد معامله به عنوان تضمین انجام تعهدات دریافت می‌شود. عدم پذیرش این موضوع باید در اسناد ارجاع کار قید گردد.

مهلت‌های مناقصه‌گر برای ارایه تضمین انجام تعهدات و امضای قرارداد باید در اسناد ارجاع کار تصریح شود. مهلت مناقصه‌گزار در امضا و ابلاغ قرارداد حداکثر تا پایان مدت اعتبار پیشنهادها است.

پ - تضمین پیش پرداخت: میزان پیش‌پرداخت از پانزده درصد تا بیست و پنج درصد مبلغ اولیه پیمان است که مقدار دقیق آن باید در اسناد فرآیند ارجاع کار و پیمان از سوی کارفرما پیش‌بینی و قید شود. تضمین معتبر برای پیش‌پرداخت شامل ضمانت‌نامه‌های موضوع بندهای (الف)، (پ)، (ث)، (ج)، (چ) و (ح) ماده (۴) می‌باشد.

تبصره ۱- در قراردادهای پیمانکاری احداث، مبلغ پیش‌پرداخت در سه قسط به شرح زیر در ازای ارایه ضمانت‌نامه به نفع دستگاه اجرایی بدون کسر کسورات قانونی پرداخت می‌شود.

- قسط اول معادل چهل درصد مبلغ پیش‌پرداخت، پس از تحویل کارگاه، قسط دوم معادل سی درصد مبلغ پیش‌پرداخت، پس از تجهیز کارگاه که طبق شرایط تعیین شده در اسناد ارجاع کار و قرارداد برای شروع عملیات لازم است و قسط سوم معادل سی درصد مبلغ پیش‌پرداخت، پس از انجام سی درصد مبلغ اولیه پیمان طبق صورت وضعیت‌های موقت بدون محاسبه مصالح پای کار.

- پس از واريز اقساط اول و دوم پیش‌پرداخت، (معادل هفتاد درصد پیش‌پرداخت) نسبت مبلغ کل پیش‌پرداخت به مبلغ اولیه پیمان از مبلغ ناخالص تمام صورت وضعیت‌های موقت (به استثنای تعدیل، مابه‌التفاوت نرخ مصالح و پرداخت‌های مشابه) کسر می‌شود و بعد از واريز قسط سوم، معادل یکصد و چهارده درصد نسبت کل پیش‌پرداخت به مبلغ اولیه پیمان از صورت وضعیت‌ها کسر می‌شود به نحوی که مبلغ پیش‌پرداخت تا آخرین صورت وضعیت موقت مستهلک شود.

تبصره ۲- چنانچه مبلغ پیش‌پرداخت به حساب مشترک دستگاه اجرایی و پیمانکار واريز شود و با نظارت دستگاه اجرایی به مصرف تجهیز کارگاه، تکمیل ناوگان، ماشین‌آلات و خرید تجهیزات و مصالح برسد، دستگاه‌های اجرایی مجازند به جای تضمین‌های تأدیه پیش‌پرداخت، تا هر مبلغ سفته دریافت کنند. پیمانکار باید ماشین‌آلات خریداری شده از این محل را به‌عنوان وثیقه دریافت پیش‌پرداخت در رهن دستگاه اجرایی قرار دهد و تا تصفیه بدهی خود بابت پیش‌پرداخت، حق خارج کردن آنها از کارگاه بدون اجازه دستگاه اجرایی را ندارد.

تبصره ۳- اقساط پیش‌پرداخت و چگونگی بازپرداخت در سایر قراردادهای پیمانکاری باید با توجه به برنامه زمان‌بندی انجام کار در اسناد مناقصه و شرایط قراردادی درج شود.

ت - سپرده حسن اجرای کار: بابت تضمین حسن اجرای کار معادل ده درصد از هر پرداخت به استثنای پیش‌پرداخت، کسر و به حساب سپرده واريز می‌شود.

تا صددرصد مبلغ سپرده حسن اجرای کار در ازای ضمانت‌نامه‌های موضوع بندهای (الف)، (پ)، (ث)، (ج)، (چ) و (ح) ماده (۴) که می‌تواند حداکثر پنجاه درصد آن از تضمین موضوع بند (ث) ماده (۴) باشد به پیمانکار بازگردانده می‌شود.

تبصره - در مواردی که پیمانکار مطابق قوانین و مقررات مربوط در پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، مشارکت و سرمایه‌گذاری نماید، اموال و دارایی‌های ایجادشده به نسبت سهم پیمانکار به عنوان تضمین قابل قبول بوده و دستگاه اجرایی مربوط می‌تواند به تشخیص و برآورد خود، اموال و دارایی‌های مذکور را به عنوان تضمین حسن اجرای کار پروژه مربوط پذیرفته یا جایگزین سایر تضمین‌های سپرده شده قبلی پروژه نماید.

ماده ۷- برای انتخاب مشاور، در کارهای مطالعاتی، طراحی، مدیریت طرح، نظارت، امور تحقیقاتی و پژوهشی و امور نرم‌افزاری موضوع خدمات بند (ه) ماده (۲۹) قانون برگزاری مناقصات - مصوب ۱۳۸۳ - تضامین به‌صورت زیر است:

الف - تضمین انجام تعهدات: تضمین انجام تعهدات، بعد از ابلاغ انتخاب مشاور، یا ابلاغ آمادگی برای انعقاد قرارداد، باید به میزان پنج درصد مبلغ قرارداد حسب مورد طبق مهلت تعیین شده در اسناد درخواست پیشنهاد، توسط وی به دستگاه اجرایی تحویل گردد. مهلت‌های داوطلب برای ارایه تضمین انجام تعهدات و امضای قرارداد باید در اسناد ارجاع کار تصریح شود. مهلت کارفرما در امضا و ابلاغ قرارداد حداکثر تا پایان مدت اعتبار پیشنهادها است.

ب - تضمین پیش‌پرداخت: مبلغ پیش‌پرداخت در کارهای مطالعاتی، طراحی، مدیریت طرح، امور تحقیقاتی و پژوهشی و امور نرم‌افزاری در صورت درخواست مشاور معادل بیست و پنج درصد مبلغ اولیه قرارداد (همان مرحله) می‌باشد، که باید بدون کسر

پ - تضمین معتبر برای پیش‌پرداخت: معادل مبلغ پیش‌پرداخت که شامل ضمانت‌نامه‌های موضوع بندهای (الف)، (پ)، (ث)، (ج)، (چ) و (ح) ماده (۴) می‌باشد.

ت - نگهداری و آزادسازی تضمین انجام تعهدات: تضمین انجام تعهدات در معامله ماشین‌آلات، تجهیزات و انواع کالاهایی که احراز عملکرد مطلوب آن کالاها در دوره زمانی مشخص شده در هنگام ارجاع کار یا انعقاد قرارداد لازم است، باید تا پایان آن دوره زمانی باقی مانده و آزاد نشود مگر آنکه در قرارداد مربوط، تضمین کیفیت (گارانتی) مناسبی جایگزین آن شود.

تبصره ۱- تسری این تضمین به کالاهای مصرفی به تشخیص کارفرما و اعلام آن در اسناد فرآیند ارجاع کار می‌باشد.

تبصره ۲- صد درصد مبلغ سپرده حسن اجرای کار در ازای ضمانت‌نامه‌های موضوع بندهای (الف)، (پ)، (ث)، (ج)، (چ) و (ح) ماده (۴) به پیمانکار بازگردانده می‌شود. حداکثر پنجاه درصد ضمانت‌نامه‌ها می‌تواند از نوع موضوع بند (ث) ماده (۴) باشد.

ماده ۶- در فرآیند ارجاع کار و معاملات خدمات پیمانکاری از جمله پیمانکاری احداث (امور ساختمانی)، پیمانکاری‌های نصب، ساخت، ساخت و نصب، استخراج و فرآوری معادن، حمل و نقل کالا (باربری)، حمل و نقل مسافر، تعمیر، نگهداری، بهره‌برداری و انواع خدمات پشتیبانی، تضمین‌ها شامل تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار، تضمین انجام تعهدات، تضمین پیش‌پرداخت و حسن اجرای کار است که مبلغ آنها به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف - تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: مبلغ تضمین برحسب درصدی از برآورد هزینه اجرای کار به شرح جدول شماره (۴) تعیین می‌شود:

جدول شماره (۴) - مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار پیمانکاری

برآورد هزینه اجرای کار	تا (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰) تا (۲۰۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰۰) تا (۲۰۰۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰۰۰) برابر سقف معاملات متوسط
درصد	۵	۲	۱	۰/۵
نوع تضمین	تضمین معتبر شرکت در فرآیند ارجاع کار به صورت یک یا ترکیبی از ضمانت‌نامه‌های موضوع بندهای (الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح) ماده (۴) است.			

ب - تضمین انجام تعهدات: مبلغ تضمین انجام تعهدات در معاملاتی که موضوع پیمانکاری احداث (انجام امور ساختمانی) یا استخراج و فرآوری معادن، حمل و نقل کالا (باربری)، نصب، ساخت یا ساخت و نصب است پنج درصد و در معاملاتی با موضوع پیمانکاری تعمیر، نگهداری و بهره‌برداری، خدمات پشتیبانی، حمل و نقل مسافر و سایر معاملاتی که در آیین‌نامه تصریح نشده است ده درصد مبلغ معامله می‌باشد. تضمین معتبر برای انجام تعهدات در این معاملات برحسب درصدی از مبلغ معامله به شرح جداول شماره (۵) و (۶) می‌باشد:

جدول شماره (۵) - مبلغ تضمین انجام تعهدات در معاملات پیمانکاری احداث (امور ساختمانی)، استخراج و فرآوری معادن، حمل و نقل کالا (باربری)، نصب، ساخت یا ساخت و نصب

مبلغ برآورد	تا (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط
درصد	۵	۲/۵
نوع تضمین	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)

جدول شماره (۶) - مبلغ تضمین انجام تعهدات در معاملات پیمانکاری تعمیر، نگهداری و بهره‌برداری، خدمات پشتیبانی، حمل و نقل مسافر و سایر

مبلغ برآورد	تا (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط	مازاد بر (۲۰) برابر سقف معاملات متوسط
درصد	۱۰	۵
نوع تضمین	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)	(الف)، (ب)، (پ)، (ج)، (چ) و (ح)

کسورات قانونی و در ازای ضمانت‌نامه به دستگاه اجرایی، پرداخت شود. برای خدمات مربوط به دوره ساخت و تحویل (نظارت عالی و کارگاهی) معادل ده درصد مبلغ اولیه قرارداد همان مرحله می‌باشد که باید بدون کسر کسورات قانونی و در ازای ضمانت‌نامه به دستگاه اجرایی پرداخت شود.

پ - سپرده حسن اجرای کار: بابت حسن اجرای کار معادل ده درصد از هر پرداخت کسر و به حساب سپرده واریز می‌شود. مبلغ نقدی سپرده حسن اجرای کار در ازای ارایه ضمانت‌نامه‌های موضوع ماده (۴)، به طرف قرارداد (مشاور) بازگردانده می‌شود. آزادسازی تضمین انجام تعهدات و حسن اجرای کار، تابع شرایط قراردادی است.

جدول شماره (۷) - مبلغ تضمین خرید خدمات مشاوره

موضوع تضمین	میزان
تضمین انجام تعهدات	پنج درصد
تضمین پیش‌پرداخت	مطالعاتی، طراحی، پژوهشی، نرم افزاری
	بسیست و پنج درصد
سپرده حسن اجرای کار	نظارت عالی و کارگاهی
	ده درصد

تضمین قابل قبول مشاور می‌تواند یک یا ترکیبی از ضمانت‌نامه‌های ماده (۴) باشد. **تبصره -** در قراردادهای پژوهشی و تحقیقاتی دستگاه‌های اجرایی با دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و آموزشی دولتی، ارایه ضمانت‌نامه کتبی با امضای رؤسای دانشگاه‌ها، مؤسسات پژوهشی و آموزشی طرف قرارداد مجاز است. در صورت عدم انجام تعهدات موضوع ضمانت‌نامه یادشده، وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) مکلف است با درخواست دستگاه اجرایی و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مبلغ ضمانت‌نامه را از محل موجودی حساب درآمد اختصاصی دانشگاه‌ها به دستگاه اجرایی ذینفع مسترد نماید.

ماده ۸ - تضمین گروه همکاری (مشارکت مدنی) و کارهای ترکیبی به شرح زیر است: **الف -** تضمین گروه همکاری (مشارکت مدنی) باید به عهده راهبر گروه یا به صورت جمعیت تضمین شرکا به تناسب سهم‌الشرکه آنان باشد و در کلیه اقدامات بعدی مجموعه تضمین شرکا، یک واحد محسوب می‌شود. در هر حال مبلغ تضمین بر اساس کل مبلغ برآورد محاسبه و در صورتی که ضابط ضروری باشد کل تضمین ضبط می‌شود. شرایط و نحوه ارایه اینگونه تضمین باید در شرایط ارجاع کار و شرایط قراردادی لحاظ گردد.

ب - در معاملاتی که موضوع آن ترکیبی از تأمین مصالح، تجهیزات، کالا و خدمات مرتبط در قالب قرارداد خرید مشتمل بر یک یا چند مورد تولید یا عرضه، حمل، نصب و پشتیبانی باشد به شرط آنکه مجموع خدمات نصب و پشتیبانی کمتر از بیست و پنج درصد مبلغ برآوردی باشد، تضمین آن مشمول ضوابط تضمین خرید کالا خواهد بود. در غیر این صورت، تضمین هر بخش قرارداد طبق ضوابط بخش مربوط به خود می‌باشد.

پ - در معاملاتی که موضوع آن ترکیبی از خدمات مشاوره و پیمانکاری است (مانند امور پیمانکاری طرح و ساخت، امور پیمانکاری طراحی و نصب، امور پیمانکاری طراحی و ساخت و نصب، امور پیمانکاری طراحی و تأمین کالا و احداث) در صورتی که سهم بخش مشاوره کمتر از بیست و پنج درصد کل قرارداد باشد تضمین آن مشمول ضوابط تضمین پیمانکاری خواهد بود. در غیر این صورت، تضمین هر بخش قرارداد طبق ضوابط بخش مربوط به خود می‌باشد.

ت - در معاملاتی که موضوع آن ترکیبی از خدمات مشاوره و خرید کالا یا ماشین‌آلات است تضمین آن مشمول ضوابط تضمین خرید کالا است.

ماده ۹ - تضمین معتبر برای شرکت در فرآیند ارجاع کار و تضمین انعقاد قرارداد ارزی ریالی، مطابق ضوابط این آیین‌نامه می‌باشد. تضمین بخش ارزی فقط ضمانت‌نامه‌های ارزی بانکی از بانک‌های داخلی دارای مجوز یا تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا بانک‌های خارجی مورد تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران قابل قبول است. تضمین بخش ارزی و بخش ریالی باید بر اساس جداول این آیین‌نامه و متناسب با بخش ارزی و ریالی به همان ارز موضوع قرارداد باشد. در این صورت نیز مبلغ تضمین براساس کل مبلغ برآورد محاسبه می‌شود.

تبصره - اشخاص ایرانی مجازند به جای ضمانت‌نامه‌های ارزی، ضمانت‌نامه ریالی بانکی بر اساس نرخ تسعیر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (زمان تسلیم) ارایه نمایند.

لازم است مبلغ ضمانت‌نامه در هر دوره دوازده ماهه که نرخ تسعیر ارز بیش از ده درصد افزایش داشته، به روز شده و کسری آن تحویل دستگاه اجرایی گردد.

ماده ۱۰ - نحوه آزادسازی و ضبط تضمین‌ها به شرح زیر می‌باشد:

الف - پس از تعیین برندگان اول و دوم، تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار سایر شرکت کنندگان باید حداکثر ظرف هفت روز کاری آزاد شود.

ب - در صورت امتناع برنده اول از انعقاد قرارداد یا عدم ارایه تضمین انجام تعهدات، تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار وی ضبط و قرارداد با برنده دوم منعقد می‌گردد. در صورت امتناع نفر دوم یا عدم انعقاد قرارداد، تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار وی نیز ضبط و فرآیند ارجاع کار تجدید می‌شود.

پ - تضمین پیش‌پرداخت به تناسب استهلاک آن بنا به درخواست سپارنده، آزاد می‌شود.

ت - آزادسازی و ضبط تضمین در سایر موارد طبق مفاد قرارداد است.

ث - در صورت وقوع شرایط ضبط تضمین (مطابق قرارداد) و اقدام کارفرما برای ضبط، وی موظف است این موضوع را طی ابلاغیه‌ای با ذکر مستندات و دلایل به مضمون‌عنه اعلام نماید.

ج - دستگاه‌های اجرایی و بانک‌ها باید از کاربرگ‌های پیوست این آیین‌نامه که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است برای تضمین موضوع بندهای (الف)، (ث) و (ج) ماده (۴) حسب مورد استفاده کنند. شرایطی که در کاربرگ‌های یادشده برای آزادسازی یا ابطال ضمانت‌نامه‌های بانکی تعیین شده است برای انواع دیگر تضمین باید رعایت شود.

ماده ۱۱ - ضمانت تأخیر تعهدات مالی مناقصه‌گزار (کارفرما) که طبق بند (ب) ماده (۱۰) قانون برگزاری مناقصات - مصوب ۱۳۸۳ - باید در اسناد مناقصه و به تبع آن در قرارداد منعقد قید و تعهد گردد، بر اساس شاخص تورم اعلامی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعدیل و پرداخت می‌گردد. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، نحوه محاسبه تمدید مدت پیمان (مجاز شمردن تأخیر تحویل مورد معامله) با لحاظ پرداخت ضمانت تأخیر تعهدات مالی کارفرما را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۱۲ - ضوابط مندرج در این آیین‌نامه برای اخذ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار و انجام تعهدات معاملات خرید کالا و خدمات تعیین شده و سایر تضمین به تشخیص کارفرما حسب مورد، در صورتی که با عمل مزایده منطبق باشد باید در مزایده‌ها رعایت گردد.

ماده ۱۳ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نظارت بر حسن اجراء تبیین و تفسیر این آیین‌نامه را بر عهده دارد.

ماده ۱۴ - از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، همه آیین‌نامه‌ها و ضوابط قبلی تمامی دستگاه‌های مشمول و دستگاه‌هایی که مقررات خاص خود را در این زمینه دارند، از جمله تصویب‌نامه‌های شماره ۴۲۹۵۶/ت/۲۸۴۹۳-هـ مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۱، شماره ۲۰۰۷۱/ت/۳۰۹۸-هـ مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۱، شماره ۲۱۲۷۶۵/ت/۳۷۷۷۴-ک مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۷، شماره ۱۲۲/ت/۳۸۴۴۹-هـ مورخ ۱۳۸۷/۱/۱۷، شماره ۱۵۱۲۹۰/ت/۳۹۵۱۱-هـ مورخ ۱۳۸۸/۷/۲۹، شماره ۱۰۱۰۱۷/ت/۴۸۰۰۲-ک مورخ ۱۳۹۲/۵/۲ و شماره ۲۲۶۴۳/ت/۱۴۳-هـ مورخ ۱۳۹۳/۳/۳ لغو می‌شوند.

معاون اول رئیس جمهور - اسحاق جهانگیری

بسمه تعالی

ضمانت‌نامه شرکت در فرآیند ارجاع کار

(کاربرگ شماره یک)

نظر به اینکه با شناسه حقیقی/حقوقی مایل است در ارجاع کار/مناقصه/مزایده کدپستی شرکت نماید،

وقت اداری روز است و بنا به درخواست کتبی واصله تا قبل از پایان وقت اداری روز تعیین شده، برای مدتی که درخواست شود قابل تمدید می‌باشد و در صورتی که **نام ضامن** نتواند یا نخواهد مدت این ضمانتنامه را تمدید کند و یا **نام متقاضی** موجب این تمدید را فراهم نسازد و نتواند **نام ضامن** را حاضر به تمدید نماید **نام ضامن** متعهد است بدون آنکه احتیاجی به مطالبه مجدد باشد، مبلغ درج شده در بالا را در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** پرداخت کند.

مبلغ این ضمانتنامه بنا به درخواست کتبی **نام متقاضی** که در آن مبلغ پیش‌پرداخت واریز شده درج شده است، طبق نظر کتبی **نام کارفرما/ذینفع** که باید حداکثر ظرف سی روز از تاریخ تحویل نامه استعمال **نام ضامن** به **نام کارفرما/ذینفع** در مورد مبلغ پیش‌پرداخت واریز شده واصل گردد، تقلیل داده می‌شود و در صورت عدم وصول پاسخی از سوی **نام کارفرما/ذینفع** ضمانتنامه معادل مبلغی که **نام متقاضی** اعلام نموده است تقلیل داده خواهد شد. در صورتی که تمام مبلغ این پیش‌پرداخت به ترتیب تعیین شده در این ضمانتنامه واریز گردد و مبلغ آن به صفر تقلیل داده شود، این ضمانتنامه خودبخود باطل و از درجه اعتبار ساقط است، اعم از اینکه اصل آن به بانک مسترد گردد یا نگردد. در صورت ضبط ضمانتنامه موضوع به اطلاع سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برسد.

بسمه تعالی

ضمانتنامه استرداد کسور حسن انجام کار (کاربرگ شماره چهار)

نظر به اینکه **نام متقاضی** با شناسه حقیقی/حقوقی به نشانی **نام ضامن** به اطلاع داده است که مقرر است مبلغ **ریال/** از طرف **نام کارفرما/ذینفع** به عنوان استرداد کسور حسن انجام قرارداد **موضوع قرارداد** که موضوع ارجاع کار آن در پایگاه اطلاع‌رسانی مناقصات/معاملات درج شده به **نام متقاضی** پرداخت شود از این رو پس از پرداخت وجه مزبور به **نام متقاضی**، **نام ضامن** متعهد است در صورتی **نام کارفرما/ذینفع** کتباً و قبل از انقضای سررسید این ضمانتنامه به **نام ضامن** اطلاع دهد که **نام متقاضی** از اجرای تعهدات ناشی از قرارداد یاد شده تخلف ورزیده است، تا مبلغ **ریال/ارز، هر مبلغی را که نام کارفرما/ذینفع** مطالبه کند، به محض دریافت اولین تقاضای کتبی واصله از سوی **نام کارفرما/ذینفع** بدون آنکه احتیاجی به صدور اظهارنامه یا اقدامی از مجاری قانونی و قضایی داشته باشد، در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** بپردازد. مدت اعتبار این ضمانتنامه تا آخر وقت اداری روز است و بنا به درخواست کتبی **نام کارفرما/ذینفع** واصله تا قبل از پایان وقت اداری روز تعیین شده، برای مدتی که درخواست شود قابل تمدید است و در صورتی که **نام ضامن** نتواند یا نخواهد مدت این ضمانتنامه را تمدید کند و یا **نام متقاضی** موجب تمدید آن را فراهم نسازد و نتواند **نام ضامن** را حاضر به تمدید نماید **نام ضامن** متعهد است بدون آنکه احتیاجی به مطالبه مجدد باشد، مبلغ درج شده در بالا را در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** پرداخت کند. در صورت ضبط ضمانتنامه موضوع به اطلاع سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برسد.

بسمه تعالی

تأیید مطالبات به جای ضمانتنامه (کاربرگ شماره پنج)

نظر به اینکه **نام متقاضی** با شناسه حقیقی/حقوقی به نشانی **نام ضامن** می‌پذیرد که مبلغ تأیید شده زیر به عنوان ضمانتنامه **موضوع قرارداد** که موضوع ارجاع کار آن در پایگاه اطلاع‌رسانی مناقصات/معاملات درج شده نزد **نام کارفرما/ذینفع** از مطالبات تأیید شده و پرداخت نشده وی از **نام کارفرما/ذینفع** کسر و منظور گردد نحوه ضبط و استرداد مطابق ضوابط آیین‌نامه تضمین معاملات و شرایط قراردادی است. **نام متقاضی** نام و نام خانوادگی، مهر و امضاء/ امضاءهای اسناد تعهدآور **نام کارفرما/ذینفع** **موضوع قرارداد** مرتبط با معاملات: شماره طرح / پروژه مرتبط با موضوع مطالبات: شماره و تاریخ قرارداد مرتبط با موضوع مطالبات: کل مبلغ کارکرد یا حق‌الزحمه مرتبط با موضوع مطالبات: پرداخت‌های قبلی به **نام متقاضی** : مانده قابل پرداخت قبل از کسور: مانده پرداخت پس از کسور پیش پرداخت و علی‌الحساب ... به حروف: مانده پرداخت پس از کسور پیش پرداخت و علی‌الحساب ... به عدد:

نام ضامن از **نام متقاضی** در مقابل **نام کارفرما/ذینفع** برابر مبلغ **ریال/ارز** تضمین تعهد می‌نماید چنانچه **نام کارفرما/ذینفع** به **نام ضامن** اطلاع دهد که پیشنهاد شرکت‌کننده نامبرده موردقبول واقع شده و موضوع ارجاع کار در پایگاه اطلاع‌رسانی مناقصات/معاملات درج شده و مشارالیه از امضای پیمان مربوط یا تسلیم ضمانت‌نامه انجام تعهدات استنکاف نموده است، تا میزان **ریال/ارز هر مبلغی را که نام کارفرما/ذینفع** مطالبه نماید، به محض دریافت اولین تقاضای کتبی واصله از سوی **نام کارفرما/ذینفع** اینکه احتیاجی به اثبات استنکاف یا اقامه دلیل و یا صدور اظهارنامه یا اقدامی از مجاری قانونی یا قضایی داشته باشد، در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** بپردازد.

مدت اعتبار این ضمانتنامه سه ماه است و تا آخر ساعت اداری روز **سه ماه تا آخرین تاریخ تحویل پیشنهاد** معتبر می‌باشد. این مدت بنا به درخواست کتبی **نام کارفرما/ذینفع** برای مدت سه ماه دیگر قابل تمدید است و در صورتیکه **نام ضامن** نتواند یا نخواهد مدت این ضمانتنامه را تمدید کند و یا **نام متقاضی** موجب این تمدید را فراهم نسازد و **نام ضامن** را موفق به تمدید ننماید، **نام ضامن** متعهد است بدون اینکه احتیاجی به مطالبه مجدد باشد، مبلغ درج شده در این ضمانتنامه را در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** پرداخت کند. چنانچه مبلغ این ضمانتنامه در مدت مقرر از سوی **نام کارفرما/ذینفع** مطالبه نشود، ضمانتنامه در سررسید، خود به خود باطل و از درجه اعتبار ساقط است، اعم از اینکه مسترد گردد یا مسترد نگردد. در صورتیکه مدت ضمانتنامه بیش از سه ماه مدنظر کارفرما باشد با اعلام در اسناد فرآیند ارجاع کار و آگهی در روزنامه کثیرالانتشار میسر خواهد بود. در صورت ضبط ضمانت‌نامه موضوع به اطلاع سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برسد.

بسمه تعالی

ضمانتنامه انجام تعهدات (کاربرگ شماره دو)

نظر به اینکه **نام متقاضی** با شناسه حقیقی/حقوقی به نشانی **نام ضامن** به اطلاع داده است قصد انعقاد قرارداد **موضوع قرارداد** که موضوع ارجاع کار در پایگاه اطلاع‌رسانی مناقصات/معاملات درج شده را با **نام کارفرما/ذینفع** دارد از **نام متقاضی** در مقابل **نام کارفرما/ذینفع** برای مبلغ **ریال/ارز** به منظور انجام تعهداتی که موجب قرارداد یادشده به عهده می‌گیرد تضمین و تعهد می‌نماید در صورتی که **نام کارفرما/ذینفع** کتباً و قبل از انقضای سررسید این ضمانتنامه به **نام ضامن** اطلاع دهد که **نام متقاضی** از اجرای هر یک از تعهدات ناشی از قرارداد یادشده تخلف ورزیده است، تا میزان **ریال/ارز، هر مبلغی را که نام کارفرما/ذینفع** مطالبه کند به محض دریافت اولین تقاضای کتبی واصله از سوی **نام کارفرما/ذینفع** با تأیید وزیر یا بالاترین مقام کارفرما بدون آنکه احتیاجی به صدور اظهارنامه یا اقدامی از مجاری قانونی و قضایی داشته باشد، با ذکر نوع تخلف در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** بپردازد. مدت اعتبار این ضمانتنامه تا آخر وقت اداری روز است و بنا به درخواست کتبی واصله **نام کارفرما/ذینفع** قبل از پایان وقت اداری روز تعیین شده، برای مدتی که درخواست شود قابل تمدید می‌باشد و در صورتی که **نام ضامن** نتواند یا نخواهد مدت این ضمانتنامه را تمدید کند و یا **نام متقاضی** موجب این تمدید را فراهم نسازد و نتواند **نام ضامن** را حاضر به تمدید نماید **نام ضامن** متعهد است بدون آنکه احتیاجی به مطالبه مجدد باشد مبلغ درج شده در بالا را در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** پرداخت کند. در صورت ضبط ضمانت‌نامه موضوع به اطلاع سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برسد.

بسمه تعالی

ضمانتنامه پیش پرداخت (کاربرگ شماره سه)

نظر به اینکه **نام متقاضی** با شناسه حقیقی/حقوقی به نشانی **نام ضامن** به اطلاع داده است که قرارداد **موضوع قرارداد** که موضوع ارجاع کار آن در پایگاه اطلاع‌رسانی مناقصات/معاملات درج شده را با **نام کارفرما/ذینفع** منعقد نموده است و قرار است مبلغ **ریال/ارز** به عنوان پیش‌پرداخت به **نام متقاضی** پرداخت شود **نام ضامن** متعهد است در صورتی که **نام کارفرما/ذینفع** کتباً به **نام ضامن** اطلاع دهد که خواستار بازپرداخت مبلغ پیش‌پرداخت داده شده به **نام متقاضی** است هر مبلغی تا میزان پیش‌پرداخت مستهلک نشده را به محض دریافت اولین تقاضای کتبی واصله از سوی **نام کارفرما/ذینفع** بدون اینکه احتیاجی به صدور اظهارنامه یا اقدامی از مجاری قانونی و قضایی داشته باشد، در وجه یا حواله کرد **نام کارفرما/ذینفع** بپردازد. اعتبار این ضمانتنامه تا آخر **نام کارفرما/ذینفع**

امضاء و تأیید مقام مجاز کارفرما.

امضاء و تأیید ذیحساب:

این کاربرگ در دو نسخه تهیه شده یک نسخه در ذیحسابی و یک نسخه در مجری طرح
ضمیمه اسناد مربوط گردد در صورت ضبط ضمانت‌نامه موضوع به اطلاع سازمان مدیریت و
برنامه‌ریزی کشور برسد.

بِسْمِ اللَّهِ

«دولت و ملت، مهدی و بهمنی»

بانک ملی ایران

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۲/۰۹

شماره: ۹۴/۱۷/۴۲۱۲۳

پیوست: ندارد

ادارات امور و شعب

موضوع: رفع محدودیت شعب بانک بابت مناقصات و قراردادهای بانک ملی ایران

با احترام، حسب بند ۳ پنجاه و هفتمین جلسه کمیته عالی منابع و مصارف مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۴، با رفع محدودیت صدور ضمانت نامه توسط شعب بابت مناقصات و موارد مرتبط با قراردادهای بانک ملی ایران با پیمانکاران و فروشندگان کالا و خدمات، کلیه واحدها می توانند در چارچوب دستورالعمل مربوطه و در حدود اختیارات تفویضی نسبت به صدور ضمانت نامه برای اشخاص فوق اقدام لازم معمول نمایند.

نظارت بر حسن اجرای امر توسط مسئولین مورد انتظار می باشد.

مرجع صدور این دستورالعمل: نامه شماره ۲۵۳۶۸/۹۴/۷ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۳ اداره کل اعتبارات
مسئول پاسخگو: آقای حمید رضا حیدری شماره تلفن: ۰۲۱-۶۰۹۹۲۴۱۴

اداره کل سازمان و روش ها

هادی سالار خیلی

۱۳۵۹۶

داود ملک نیا

۰۹۱۵۰

بانک ملی ایران

تاریخ: ۱۳۹۱/۶/۲۶

شماره: ن/۱۷/۴۰۱۱۵

پیوست:

«سال ۱۳۹۱، سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی»

کلیه ادارات امور شعب و شعب مستقل

موضوع: موضوع وجه التزام تأخیر تأدیه مطالبات بابت ضمانت نامه های پرداخت شده

با احترام، به اطلاع می رساند: حسب بند ۲۸ مصوبه دوهزار و چهل و نهمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۴/۶ هیئت مدیره محترم بانک و بااستناد به نامه شماره ۲۹۵۶۷۷ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۸ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مقرر گردید:

“وجه التزام تأخیر تأدیه دین ضمانت نامه های پرداخت شده برابر با حداکثر

نرخ سود عقود غیر مشارکتی به علاوه ۸ درصد می باشد.”

خواهشمند است دستور فرمایید واحدها در اقدامات خود مراتب را لحاظ و مفا د بند

۱-۹ صفحه ۳۳۱ مبحث دوم از فصل شانزدهم دستورالعمل اجرایی معاملات و تسهیلات

اعتباری (بخشنامه ۲۰ ب) را به شرح فوق اصلاح نمایند.

اداره کل و مسئول مربوطه: اداره کل اعتبارات - خانم صالحی (شماره تلفن: ۶۰۹۹۲۴۲۵-۰۲۱)

اداره کل تشکیلات و روشها

میر محمود موسوی

۱۸۶۸۷

ژینا آقایی

۱۰۰۰۰

شماره ۲۰۶۴۰/ت/۱۳۳۴-۵۰۶۵۹هـ

وزارت امور اقتصادی و دارایی

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۱۳۹۴/۹/۲۲

هیأت وزیران در جلسه ۱۳۹۴/۸/۲۴ به پیشنهاد شماره ۸۴۵۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۰ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد ماده (۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ - و ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه کشور - مصوب ۱۳۵۱ - آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی را به شرح زیر تصویب کرد:

آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی

ماده ۱- هدف و دامنه کاربرد این آیین‌نامه به شرح زیر می‌باشد:

الف - هدف: تحکیم تعهدات مناقصه‌گران یا داوطلبان و طرف‌های قراردادی، در اجرای قانون برگزاری مناقصات - مصوب ۱۳۸۳ - و قانون آیین‌نامه معاملات دولتی - مصوب ۱۳۴۹ - از طریق تبیین و تنظیم تضامین لازم برای معاملات با موضوع خرید انواع کالاها و خدمات و نیز ارجاع کار و تشکیل آن معاملات از جمله قراردادهای خرید خدمات مشاوره، مدیریت طرح، امور پژوهشی و تحقیقاتی، امور نرم‌افزاری، امور پیمانکاری در زمینه‌های احداث و ساخت، طرح و ساخت (صنعتی یا غیرصنعتی)، نصب، ساخت و نصب، ترابری و انواع پیمانکاری تعمیر، نگهداری و بهره‌برداری، خدمات پشتیبانی، امور حمل و نقل، اجاره و استجاره و نیز خرید ماشین‌آلات، تجهیزات، لوازم، مصالح، مواد و دیگر انواع کالا و همچنین موارد مشابه آنها، به تنهایی یا به صورت ترکیبی از دو یا چند مورد از آنها.

ب - دامنه کاربرد: تمام دستگاه‌های موضوع بند (ب) ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات - مصوب ۱۳۸۳ - و دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶ - و نیز مواد (۲) تا (۵) قانون محاسبات عمومی کشور - مصوب ۱۳۶۶ - برای انجام معاملات و ارجاع کار در اخذ تضامین مورد نیاز، تابع ضوابط مندرج در این آیین‌نامه هستند.

تبصره - در قراردادهای بیمه، اخذ تضامین از بیمه‌گر موضوعیت ندارد.

ماده ۲- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف - تضمین: سپردن مال یا وجه نقد یا به عهده گرفتن تعهد فرعی یا مضاعف به منظور پایبندی به یک تعهد اصلی و شروط مربوط به آن.

ب - ضمانت‌نامه: سندی برای توثیق تعهدات متعهد که شخص ثالثی (ضامن) بر اساس درخواست متعهد (مضمون‌عنه) و با رعایت ضوابط مربوط تعهد می‌کند که در سررسید یا شرایط معین مبلغ معینی را بابت موضوع خاصی که مربوط به تعهد اصلی متعهد (مضمون‌عنه) است به ذی‌نفع تعهد اصلی (مضمون‌له) یا به حواله‌کرد او بپردازد.

پ - سپردن تضامین: انجام مجموعه اقدامات متعهد اصلی برای تأمین و تسلیم تضامین به مضمون‌له به نحوی که تضامین با رعایت تمام مقررات و ضوابط مربوط در دسترس ذی‌نفع تعهد (مضمون‌له) قرار گیرد و وی بتواند هر زمان که طبق مقررات خواست وجه مربوط به آن را ضبط یا مبلغ ضمانت‌نامه را از ضامن دریافت کند.

ت - آزادسازی تضامین: انجام کلیه اقدامات در اختیار مضمون‌له (دستگاه مناقصه‌گزار یا کارفرما) به منظور آنکه تضامین یا ضمانت‌نامه از دسترس وی خارج گردد و مضمون‌عنه (مناقصه‌گر یا طرف قرارداد متعهد به تعهدات قراردادی) قادر باشد تضامین را به خود برگرداند. این اقدامات شامل اقدامات خارج از اختیار مضمون‌له نمی‌باشد.

ث - کارفرما: دستگاه‌های موضوع بند (ب) ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات - مصوب ۱۳۸۳ -، ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶ - و نیز مواد (۲) تا (۵) قانون محاسبات عمومی کشور - مصوب ۱۳۶۶ -.

ج - اشخاص: هر شخص حقیقی یا حقوقی که در فرآیند ارجاع کار، داوطلب شرکت در معامله و یا طرف قرارداد دولت قرار می‌گیرد و نیز دارای شرایط لازم باشد.

چ - فرآیند ارجاع کار: مجموعه اقدامات قانونی برای انعقاد قرارداد کارفرما با اشخاص مانند مناقصه، مزایده و ترک تشریفات یا عدم الزام به آن.

ح - تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: تضمینی که اشخاص، برای اثبات قصد و حداقلی از توان خود، به نفع کارفرما می‌سپارند تا کارفرما آنان را در مراحل بعدی فرآیند ارجاع کار شرکت دهد.

خ - تضمین انجام تعهدات: تضمینی است که اشخاص پس از فرآیند ارجاع کار و انتخاب شدن برای معامله، به منظور اثبات پایبندی به انجام تعهدات خود باید قبل از انعقاد قرارداد به کارفرما بسپارند.

د - تضمین پیش‌پرداخت: تضمینی که اشخاص پس از انعقاد قرارداد، در قبال دریافت پیش‌پرداخت بر اساس اسناد ارجاع کار، به کارفرما می‌سپارند.

ذ - سپرده حسن اجرای کار: مبلغ نقدی که بابت تضمین حسن اجرای کار از هر پرداخت کارفرما به طرف قرارداد، کسر و در دوره مقرر تعیین شده در قرارداد در حساب سپرده کارفرما نگهداری و پس از حصول شرایط مندرج در قرارداد (از حیث زمان و کم و کیف اجرای تعهدات قراردادی) آزاد می‌شود.

ر - تضمین حسن اجرای کار: تعهدی که اشخاص در قبال آزادسازی سپرده حسن اجرای کار به کارفرما می‌سپارند.

ز - کالا: محصولی که فرایند مصرف آن از فرایند تولیدش قابل تفکیک است و مالکیت آن می‌تواند از یک شخص به شخص دیگری منتقل شود.

ژ - خدمت: محصولی که فرایند مصرف آن از فرایند تولید یا ایجاد آن قابل تفکیک نباشد، شامل انواع تغییرات سفارشی و خاص که به درخواست مشتری در وضعیت، شکل، موقعیت و مکان اشیا یا اشخاص صورت پذیرد و شامل انواع خدمات مشاوره، آموزشی و درمانی یا انواع پیمانکاری از جمله پیمانکاری احداث، پیمانکاری ترابری، پیمانکاری تعمیر، نگهداری یا بهره‌برداری می‌شود.

س - تأمین کالا: تحویل انواع کالا (که ممکن است تأمین‌کننده کالا تولیدکننده یا فقط فروشنده آن باشد) با مشخصات و نیز در مکان، زمان و شرایط مقرر به مشتری کالا تحویل می‌دهد.

ش - تولید: مجموعه فعالیت‌هایی که مستقل از درخواست سفارش‌دهنده خاص، به ایجاد کالا بیانجامد. تولیدکننده، مواد و مصالح مورد نیاز تولید را تهیه و محصول تولیدشده را برای انتقال عین یا منفعت آن به متقاضیان احتمالی آینده آماده می‌سازد.

ص - پیمانکاری: هر نوع خدمت که بر اساس فعالیت مشخص و قیمت کل یا قیمت واحد کار مشخص و به صورت حجمی قابل واگذاری به اشخاص باشد از قبیل پیمانکاری احداث، پیمانکاری بربری و ترابری، پیمانکاری ساخت، پیمانکاری امور اداری و تایپ، پیمانکاری نظیف، پیمانکاری طبخ غذا.

ض - ساخت: خدماتی که به ایجاد کالایی اعم از سازه‌های پیش‌ساخته، تأسیسات قابل حمل یا ماشین‌آلات و تجهیزات طبق سفارش کارفرما و برای استفاده در محلی دیگر (محلی غیر از محل ساخت) بیانجامد. معمولاً تهیه مواد و مصالح مورد نیاز ساخت با سازنده است.

ط - احداث: خدماتی که به ایجاد سازه، ساختمان، تأسیسات یا مستحذاتی از قبیل خطوط لوله، سد، کانال، فرودگاه، نیروگاه، راه، راه‌آهن، بارانداز، بندر، پل، تونل، انواع کارخانه‌های صنعتی و معدنی در ساختگاه مربوط به کارفرما بیانجامد. خدمات احداث ممکن است همراه با تعهد تهیه مواد و مصالح مورد نیاز برای احداث بوده یا نباشد. در ترکیبات سنتی مانند «طرح و ساخت» (صنعتی یا غیرصنعتی) «ساخت» در همین معنای «احداث» به کار رفته است.

ظ - نصب: خدمتی به منظور برپا کردن، جای دادن یا پیوند دادن هر سامانه یا بخش کارکردی مستقل آن، در بخش‌هایی دیگر یا با بخش‌های دیگر به نحوی که امکان بهره‌برداری مناسب آن فراهم گردد.

ع - امور ساختمانی: انواع اقدامات لازم برای احداث پروژه‌های عمرانی یا صنعتی از قبیل انواع ساختمان، ابنیه، خطوط لوله، سد، کانال، فرودگاه، نیروگاه، راه و راه ریلی (راه‌آهن)، بندر و بارانداز، پل و تونل و انواع کارخانه از جمله کارخانه‌های صنعتی، معدنی، شیمیایی و کشاورزی.

غ - بهره‌برداری: خدمت مستمری که جهت استفاده اقتصادی و ایمن از مستحذات یا تأسیسات برای تأمین اهداف مقرر با کیفیت و کمیت مقرر که باید بر مبنای برنامه مدون و بر اساس دستورالعمل‌ها و راهنمایی‌های فنی مناسب صورت پذیرد.

ف - نگهداری: خدمتی شامل مجموعه فعالیت‌هایی که به طور مشخص و معمولاً برنامه‌ریزی شده و با هدف جلوگیری از خرابی ناگهانی مستحذات، سامانه‌ها، ماشین‌آلات،